

STORTINGET

Innst. 452 S

(2025–2026)

Innstilling til Stortinget
fra næringskomiteen

Prop. 98 S (2025–2026)

Innstilling fra næringskomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2026 under Landbruks- og matdepartementet (Jordbruksoppgjøret 2026)

Til Stortinget

1. Innledning

Proposisjonen omhandler jordbruksavtalen for 2026–2027, som ble inngått mellom staten, Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag 16. mai 2026. Jordbruksoppgjøret gjelder bevilgninger over kap. 1150 for kalenderåret 2027, og endringer og omdisponeringer innenfor bevilgningen for 2026. Videre omfatter avtalen endringer i målpriser for perioden 1. juli 2026–30. juni 2027.

I kapittel 1–5 gjennomgås det politiske grunnlaget og en del utviklingstrekk som bakgrunn for forhandlingene. Kapittel 6 gjengir hovedtrekkene i avtalen, og kapittel 7 går nærmere inn på sentrale politikkområder. Kapittel 8 omtaler overførte og innsparte midler, og forslag til omdisponering av disse, samt detaljerte forslag til bevilgninger på de enkelte ordningene i 2027.

Sakens dokumenter er tilgjengelige på sakssiden på stortinget.no.

2. Komiteens behandling

I komiteens behandling av proposisjonen ble det avholdt en muntlig høring 3. juni 2026. Ti organisasjoner ble invitert til å delta på høringen, åtte deltok

Innspill fra høringen finnes på sakens side på stortinget.no. Komiteen har i forbindelse med behandlingen av saken sendt spørsmål til departementet. Komiteen fikk svar på disse 5. juni og brevet følger som vedlegg til innstillingen. Landbruks- og matdepartementet sendte 10. juni 2026 et rettelbrev. Dette er vedlagt innstillingen.

3. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Trond Giske, Ruth Mariann Hop, Tobias Hangaard Linge, lederen Rune Støstad og Solveig Vitanza, fra Fremskrittspartiet, Truls Gihlemon, Beate Beckstrøm Holte, Stig Even Lillestøl og Bengt Rune Strifeldt, fra Høyre, Erlend Larsen og Bård Ludvig Thorheim, fra Sosialistisk Venstreparti, Ingrid Fiskaa, fra Senterpartiet, Geir Pollestad, fra Rødt, Geir Jørgensen, fra Miljøpartiet De Grønne, Une Bastholm, og fra Kristelig Folkeparti, Harry Valderhaug, mener norsk landbruk spiller en sentral rolle for matberedskap, bosetting og sysselsetting, og at det er viktig å sikre gode rammevilkår for næringen slik at den kan videreutvikles og bidra til økt produksjon av norsk mat.

Komiteen viser til at økende internasjonal uro de senere årene har tydeliggjort behovet for nasjonal produksjonskapasitet og robuste forsyningssystemer. Komiteen mener det er viktig å styrke grunnlaget for økt norsk matproduksjon basert på norske ressurser.

Komiteen viser til at investeringer i driftsbygninger, teknologi og produksjonsapparat er nødvendige for å sikre framtidig matproduksjon.

Komiteen viser til at jordbruket skal bidra til å nå nasjonale klima- og miljømål. Samtidig må klimatiltak utformes slik at de styrker produksjonsgrunnlaget og legger til rette for økt matproduksjon. Komiteen mener jordbrukets arbeid med utslippsreduksjoner, karbonbinding, god ressursutnyttelse og bærekraftig drift er viktig i denne sammenheng.

Komiteen viser til at gode investeringsordninger og forutsigbare rammevilkår er viktige for å gjennomføre nødvendige moderniseringer og generasjonsskifter i næringen.

Komiteen viser til at jordbruksavtalen er en næringsavtale som må legge til rette for at aktive bønder kan hente sin inntekt fra matproduksjon og ressursutnyttelse på egen gård.

Komiteen understreker betydningen av en variert bruksstruktur. Små og mellomstore bruk, familielandbruket og den selveiende bonden utgjør grunnlaget for norsk matproduksjon og levende bygder over hele landet.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, vil understreke betydningen av en aktiv og framtidsrettet jordbrukspolitikk som legger til rette for trygg matproduksjon, bærekraftig ressursforvaltning og verdiskaping i hele landet.

Flertallet viser til at inntektsmulighetene i jordbruket er avgjørende for rekruttering, investeringer og framtidstro i næringen.

Flertallet viser til at virkemidlene i jordbrukspolitikken må bidra til mangfold i produksjonen og legge til rette for bruk av ressursene i hele landet.

3.1 Forhandlingene

Komiteen viser til at det 16. mai 2026 ble inngått en jordbruksavtale mellom staten, Norges Bondelag (NB) og Norsk Bonde- og Småbrukarlag (NBS).

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Høyre, viser til at jordbrukets forhandlingsrett med staten, om viktige rammevilkår for norsk matproduksjon og bondens inntektsmuligheter, er en av bærebjelkene i den norske landbruksmodellen.

Flertallet vil understreke hvor viktig forhandlingsinstituttet er i en situasjon med geopolitisk uro og der den norske matproduksjonen skal økes.

Flertallet viser til at Stortingets oppgave ved behandling av jordbruksavtalen er å sikre at avtalen er innenfor de føringer som Stortinget har gitt, og foreta endringer i statsbudsjettet for innværende år. Stortinget kan også gi føringer for de kommende jordbruksoppgjørene.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre viser til at Hovedavtalen for jordbruket kom på plass i 1950 og legger rammene for jordbruksforhandlingene mellom bøndernes faglag og staten. Norge er det eneste landet i verden som har en slik innretning. Disse medlemmer mener det i stedet bør vurderes å gjøre endringer i jordbruksoppgjøret og integrere det tettere i den øvrige økonomiske politikken.

3.2 Ramme for jordbruksavtalen

Komiteen viser til at årets jordbruksavtale har en økonomisk ramme på 3 660 mill. kroner. Avtalen innebærer at målprisene økes med et fullt årsutslag på 233 mill. kroner, bevilgningene over statsbudsjettets kap. 1150 økes med 3 237 mill. kroner, det benyttes ledige midler på 94 mill. kroner og et anslag på endret verdi av jordbruksfradraget på 96 mill. kroner.

Komiteen merker seg at jordbruksavtalen gir grunnlag for økte inntektsmuligheter på 91 341 kroner per årsverk. På bakgrunn av de prinsipper som ligger til grunn for inntektsmålingen i jordbruket, vil det si at målet om økonomisk jamstilling kan nås i 2027 dersom inntekter og kostnader blir som anslått.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre viser til at de samlede overføringene til jordbruket over statsbudsjettet har økt kraftig under sittende regjering. Disse medlemmer merker seg at proposisjonen viser at andelen markedsinntekt av bruttoinntekt i jordbruket har falt fra 71,4 pst. i 2021 til 64,1 pst. i 2026, og at årets avtale innebærer at denne andelen faller ytterligere. Disse medlemmer mener denne utviklingen er bekymringsfull, fordi en stadig større avhengighet av statlige overføringer gjør næringen mer sårbar for politiske prioriteringer og svekker insentivene til markedsrettet produksjon og effektivisering.

Disse medlemmer viser til at rammen for årets jordbruksavtale er på nesten 4 mrd. kroner. Disse medlemmer viser til at det oppgis 746 600 kroner i årslønn for sammenligningsgruppen. Tidligere ble bønder sammenlignet med industriarbeidere, og ifølge statsrådens brev til næringskomiteen av 5. juni 2026 ville rammen med det som utgangspunkt vært på 2,15 mrd. kroner med samme forutsetninger som i den inngåtte avtalen. Videre ville rammen vært på -3,8 mrd. kroner om jordbruket skulle hatt samme inntektsvekst som andre grupper i samfunnet siden 2021.

Disse medlemmer viser til figur 3.1 i Prop. 98 S (2025–2026), som viser at det samlede produksjonsvolumet i norsk jordbruk har økt med 1,3 pst. fra 2017 til 2026. Produksjonen hadde riktignok et toppunkt i 2021 under regjeringen Solberg. Overføringene til jordbruk har siden 2021 nær doblet seg, mens det samlede pro-

duksjonsvolumet mer eller mindre har ligget på stedet hvil. Det viser at jordbrukspolitikken og jordbruksavtalen som følger av denne, på tross av en enorm vekst i subsidiene, knapt har bidratt til økt matproduksjon og matsikkerhet i Norge.

Som et annet eksempel vil disse medlemmer vise til figur 3.2 i Prop. 98 S (2025–2026), Beitetilskudd og andeler dyr på beite. I denne figuren fremgår det at andelen dyr på beite har vært mer eller mindre stabil siden 2013. Tilskuddene var også mer eller mindre stabile frem til 2021, men disse har siden økt fra litt over 1 mrd. kroner til 2,5 mrd. kroner fra 2021 til 2025 – uten at det har vært en signifikant økning av andelen dyr på beite.

Disse medlemmer viser til at Norge har den mest omfattende jordbruksstøtten blant OECD-land. OECDs PSE-analyser viser at jordbruksstøtten utgjør omtrent halvparten av jordbrukets samlede inntekt. Fordelt på hver enkelt nordmann utgjør budsjet- og skjermingsstøtten til jordbruket nå nesten 6 000 kroner per person i året. Den samlede bevilgningen til gjennomføring av jordbruksavtalen i 2027 vil være på 33,3 mrd. kroner, noe som tilsvarer omtrent 1 mill. kroner per gårdsbruk i Norge.

Disse medlemmer mener utviklingen ikke er økonomisk bærekraftig, og at dette ikke kan fortsette. Det er helt nødvendig å tenke nytt i norsk jordbrukspolitikk og se kritisk på resultatene og konsekvensene av denne.

Komiteens medlemmer fra Høyre fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen foreta en helhetlig gjennomgang av norsk landbrukspolitikk med mål om å modernisere og forenkle den.»

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre en omfattende gjennomgang og reduksjon av dagens reguleringer og tilskuddsordninger i landbruket, med mål om færre og enklere ordninger som gir økt markedsorientering og bedre økonomisk bærekraft i sektoren.»

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Høyre, viser til at veksten i overføringen til jordbruket over statsbudsjettet har lagt grunnlaget for en inntektsvekst for bøndene, men også har bidratt til at kostnadsveksten som har vært i næringsen, ikke har vært nødvendig å velte over på forbrukerne i form av økte råvarepriser.

Medlemmen i komiteen fra Sosialistisk Venstreparti og Raudt viser til at jordbruksoppgjøret 2026 har vore prega av høg kostnadsvekst og stor usemje om berekningsgrunnlaget. Mange bønder har framleis svake og uføreseielege inntektsmoglegheiter, og kostnadene framover er usikre. Systemet for kost-

nadskompensasjon må derfor betrast slik at det blir meir presist, transparent og etterprøvbart.

Denne medlemmen fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringa vidareutvikla systemet for kostnadskompensasjon for jordbruket, slik at det blir meir presist, etterprøvbart og treffsikkert.»

3.3 Bakgrunn for forhandlingene

Komiteen viser til målet om å øke selvforsyningsgraden av jordbruksvarer, korrigert for import av før i Norge til 50 pst., innen 2030. Det vises også til at en rekke tidligere vedtak og føringer fra Stortinget og regjeringens styringsdokumenter ligger til grunn for avtalen.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Høyre, viser også til at økning i jordbrukets inntekter og økt selvforsyning av mat gjennom jordbruksavtalen bygger på at de øvrige bærebjelkene i jordbrukspolitikken opprettholdes og styrkes.

Flertallet viser videre til at tollvernet gir sikkerhet for omsetning av norske jordbruksvarer i Norge og demper konsekvensene av et høyt kostnadsnivå og en kort vekstsesong og kaldt klima.

Flertallet viser også til at den samvirkebaserte markedsreguleringen er viktig for å sikre samsvar mellom produksjon og etterspørsel. Overproduksjon vil alltid føre til reduserte inntekter for bonden. Eienomslovgivning har bidratt både til den bruksstrukturen vi har, og at vi har et jordbruk basert på bønder som eier sin egen gård.

Flertallet vil understreke viktigheten av at jordbrukspolitikken er en næringsavtale som først og fremst skal bidra til produksjon av mat. Det er derfor viktig at virkemidlene utformes på en slik måte at det skal lønne seg å få mest mulig ut av gårdens ressurser.

3.4 Høringen

Komiteen viser til at det ble avholdt høring i Stortingets næringskomite 3. juni 2026. Det deltok 8 organisasjoner.

Komiteen registrerer at det var stor støtte til at Stortinget skal godkjenne den inngåtte avtalen.

3.5 Inntektsmålet

Komiteen viser til at Meld. St. 11 (2023–2024) legger opp til å øke inntektsmulighetene i jordbruket med sikte på å lukke den gjennomsnittlige inntektsforskjellen mellom bønder og arbeidstakere frem til 2027. Komiteen merker seg at den inngåtte avtalen gir inntektsmuligheter som legger opp til at dette politiske målet kan bli nådd.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre, viser til at inntektsnivået i 2026 for eksempel vil påvirkes av endringer i målprisene som er avtalt i denne jordbruksavtalen og har virkning fra 1. juli 2026.

Flertallet viser til at vårens jordbruksoppgjør er basert på et nytt system for måling av inntektsnivået i jordbruket. Dette er til erstatning for det systemet som var gjeldende frem til og med jordbruksoppgjøret våren 2023, der det var inntektsutviklingen, og ikke inntektsnivået, som ble målt.

Flertallet viser til at opptrappingsplanen og overgangen til måling av inntektsnivået fremfor inntektsutvikling har bidratt til at veksten i rammen i årets jordbruksoppgjør er betydelig høyere enn den ville ha vært dersom man fortsatt målte inntektsutviklingen.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Høyre, viser til at begrunnelsen for inntektsmålet var ønske om en varig bedring av lønnsomheten i jordbruket, og vil understreke at målet skal ligge fast også i kommende jordbruksoppgjør. Dette er i tråd med stortingsvedtak nr. 1114 gjort 18. juni 2025:

«Stortinget ber regjeringen sikre at inntektsgapet mellom bønder og andre grupper i samfunnet forblir tettet fremover.»

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Høyre, viser til at ambisjonsnivået for inntekt i jordbruksavtalen heves ytterligere gjennom at timetallet per årsverk reduseres til 1 700 timer i tråd med Meld. St. 10 (2024–2025), jf. Innst. 197 S (2024–2025).

Flertallet vil understreke at inntektsmålet vil være krevende å treffe eksakt, men skal være et mål å styre politikken etter.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre merker seg at jordbruket er den eneste næringen i Norge hvor det er fastsatt et politisk inntektsmål. Disse medlemmer mener dette prinsipielt skiller jordbruket fra alle andre næringer, hvor inntekt bestemmes av markedet, produktivitet og den enkeltes innsats. Disse medlemmer mener et politisk forhandlet inntektsmål svekker insentivene til effektivisering og markedsrettet produksjon, og at det over tid bidrar til å gjøre næringen mer avhengig av staten og mindre robust som selvstendig næring.

Disse medlemmer mener det ikke er politikerens oppgave å vedta hva selvstendige næringsdrivende skal ha i inntekt. Det er en utidig innblanding i privat næringsliv, som snur om på insentiver og prioriteringer i næringslivet på en måte som på sikt forringer verdiskaping og innovasjonsevne. Disse medlemmer vil understreke at bønder er selvstendig næringsdrivende, og

jordbrukspolitikken bør reflektere det. Det er ingen andre selvstendig næringsdrivende det diskuteres om hvorvidt Stortinget skal sette et mål for deres gjennomsnittlige inntekt sett opp mot andre grupper. All privat næringsvirksomhet er forbundet med risiko, og i et vel-fungerende marked så vil det normalt være en risikopremie for de som tør å satse og som klarer å levere produkter som etterspørres i markedet.

Disse medlemmer viser til at næringsinntekten til heltidsbønder allerede er langt høyere enn sammenligningsgruppens. Det fremgår av statsrådets svarbrev av 5. juni 2026 til komiteen at bønder med 80 pst. og 90 pst. næringsinntekt, og over, har en gjennomsnittlig netto jordbruksinntekt på hhv. 894 000 kroner og 889 600 kroner. For øvrig viser disse medlemmer til at gjennomsnittlig samlet inntekt for gårdbrukere er 829 000 kroner ifølge SSB.

Disse medlemmer viser til at inntektsmålet mer eller mindre ble nådd i fjor, men at det primært er den videre nedtrappingen av timetallet per årsverk som gjør at jordbrukets sammenligningsinntekt igjen fremstår lavere enn sammenligningsgruppen.

Disse medlemmer viser til at flere partier stemte imot å redusere timetallet til 1 700 under behandlingen av Meld. St. 10 (2024–2025). Tidligere var årsverkbelegget i jordbruket 1 845 timer, noe som også opprinnelig ble lagt til grunn av regjeringen i Meld. St. 11 (2023–2024). Det ble da påpekt i meldingen at det rapporterte arbeidet til andre familiemedlemmer inngår, og at bønder er selvstendig næringsdrivende som bor på egen arbeidsplass. Disse medlemmer viser også til Menonpublikasjon nr. 14/2016: Selvstendig næringsdrivende i Norge, hvor det fremgår både at selvstendig næringsdrivende i snitt arbeider 1 880 timer i løpet av et år, og at mannlige selvstendig næringsdrivende, som det er et betydelig flertall av i jordbruket, har en medianinntekt som er 12 pst. lavere enn for mannlige lønnsnettakere, og samtidig arbeider 15 pst. mer, eller tilsvarende 282 timer mer per årsverk.

Medlemene i komiteen frå Sosialistisk Venstreparti, Raudt og Miljøpartiet Dei Grøne peikar på at måten inntektsmålet er innretta på, dekker over store forskjellar mellom ulike grupper av bønder. Desse medlemmene meiner at jamstillinga må gjelda alle produksjonar, bruksstorleikar og landsdelar, og at realistiske tal på bondens inntekt må leggest til grunn.

3.6 Vilkår for opptrappingsplanen

Komiteen viser til vilkårene for inntektsopptrapping slik disse er formulert i Meld. St. 11 (2023–2024).

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Høyre, viser til at det er gjort

rasjonelle og gode vurderinger av vilkårene i årets oppgjør.

Komiteen viser til vilkåret for inntektsopptappingen om overproduksjon. Komiteen støtter prinsippet om at det er jordbruket som bærer det økonomiske ansvaret for overproduksjon.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Høyre, viser til at fastsettelse av dette i hovedsak skal knytte seg til markedsreguleringstiltak finansiert ved omsetningsavgift.

Komiteen viser til vilkåret om produktivitetsvekst. Komiteen viser til at produktivitetsveksten har vært lav i jordbruket de siste 10 årene. Komiteen vil peke på at det har den også vært i øvrige deler av næringslivet, og vil videre peke på at jordbruket i særlig grad skal oppnå samfunns mål og forholde seg til reguleringer som kan trekke i motsatt retning av økt produktivitet.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Høyre, mener det er viktig å være seg bevisst dette ved praktiseringen av vilkåret.

Fleirtallet i komiteen, alle unntatt Framstegspartiet og Høyre, viser til at produktivitetsvekst er eitt av flere vilkår i opptrappingsplanen, men understrekar at dette vilkåret ikkje kan tolkast lausrive frå dei andre måla Stortinget har lagt til grunn for jordbrukspolitikken. Produktivitet kan ikkje gjerast til eit overordna kriterium som i praksis set til side mål om matsikkerheit, beredskap, landbruk over heile landet, ressursutnytting og mangfaldig bruksstruktur.

Fleirtallet viser til at Meld. St. 11 (2023–2024) legg til grunn at inntektsmålet skal vurderast i samheng med dei fire hovudmåla i landbrukspolitikken, og at regjeringa vil leggja stor vekt på ein mangfaldig bruksstruktur som er tilpassa lokale ressursar og ivaretar jordbruksareala.

Komiteen viser til vilkåret om en vurdering av det samlede økonomiske handlingsrommet. Komiteen vil bemerke at det må tas hensyn til at den sikkerhetspolitiske situasjon er forverret siden dette vilkåret ble formulert.

Medlemene i komiteen frå Sosialistisk Venstreparti og Raudt viser vidare til at Arbeidarpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti i Innst. 8 S (2021–2022) forplikta seg til at inntektsgapet skal tettast uavhengig av bruksstorleik, produksjon og landsdel. Ei tolking av vilkåret om produktivitetsvekst som ein generell føresetnad for inntektsopptapping vil i praksis ekskludera driftsformer der produktivitet i vo-

lumforstand ikkje er det relevante målet, inkludert produksjon basert på lokale og marginale ressursar, kvalitetsorientert produksjon som lokalmat og nisje-produksjon, og produksjon i geografisk marginale og krevjande område.

Fleirtallet i komiteen, medlemene frå Arbeidarpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Raudt, Miljøpartiet Dei Grøne og Kristeleg Folkeparti, legg til grunn at inntektsopptappinga må følgjast opp gjennom verkemiddel som ivaretar heilskapen i dei landbrukspolitiske måla, inkludert jordbruk over heile landet, ressursutnytting, beredskap og ein mangfaldig bruksstruktur.

Medlemene i komiteen frå Sosialistisk Venstreparti, Raudt og Miljøpartiet Dei Grøne ber regjeringa leggja dette til grunn for dimensjoneringa av ramma i jordbruksoppgjeret 2027, slik at jamstilling uavhengig av bruksstorleik, produksjon og landsdel kan bli oppnådd.

Desse medlemene meiner at jordbrukspolitikken skal bidra til rettferdig fordeling og aktiv drift i heile landet, og meiner derfor at botnfrådraget bør fjernast og at tilskota må omfordelast til fordel for små og mellomstore bruk. Desse medlemene understrekar vidare behovet for eit betre talgrunnlag og meiner at referansebruk-modellen må forbeholdt slik at han blir meir representativ og omfattar heile breidda i næringa. Alle momspåttige føretak bør inngå i berekningane.

Desse medlemene viser vidare til at effektiviseringskrav over tid har forsterka sentraliseringa og bruksnedlegginga. Vidare bruk av effektiviseringsfaktoren kan svekka rekruttering, beredskap og moglegheita for å ha landbruk i heile landet. Desse medlemene meiner derfor at effektiviseringsfaktoren bør reduserast eller fjernast.

Desse medlemene fremmer følgjande forslag:

«Stortinget ber regjeringa gjennomgå og forbeta referansebruk-modellen for å sikra betre representativitet og samsvar med jordbrukspolitiske mål, og mellom anna vurderer å inkludera alle momspåttige føretak.»

«Stortinget ber regjeringa utarbeida forslag for å redusera eller fjerna effektiviseringsfaktoren i jordbruket fram til måla om auka sjølvforsyning og styrkt matsikkerheit er nådde.»

3.7 Selvforsyning

Komiteen viser til at Norge fortsatt ligger langt bak det vedtatte målet om økt selvforsyning av mat. Komiteen viser til at økt og forbedret planteproduk-

sjon, konkurransekraften til norske jordbruksvarer og en fortsatt høy norskandel av kjøtt, egg og meieriprodukter er viktig for å nå dette målet.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Høyre, merker seg at jordbruksavtalen vektlegger dette tungt.

Komiteen understreker også at løpende matproduksjon er et viktig bidrag til nasjonal beredskap i en tid med økt uro, prisvekst og usikkerhet knyttet til forsyningssikkerhet.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Høyre, mener det var særlig viktig både ut fra målet om selvforsyning og for inntektsutjevning mellom produksjoner at tilskuddene til beitedyr ble økt gjennom forhandlingene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti viser til at årets avtale gir økte inntektsmuligheter for å forbedre og øke produksjonen av frukt, grønt, korn og grovfôr. Avtalen gir et solid løft for norsk kornproduksjon, og partene er også enige om en betydelig satsing på grøntsektoren for å stimulere til økt produksjon. Samtidig skal den høye norskandelen av kjøtt, egg og melk opprettholdes.

Disse medlemmer er opptatt av at selvforsyningen skal økes samtidig som klimagassutslippene fra landbruket skal reduseres. En økt produksjon må også tilpasses et endra og vanskeligere klima. Det blir lagt til grunn at en variert bruksstruktur, som er tilpassa norske naturressurser og geografi, gir de beste mulighetene for å produsere mat på en bærekraftig og klimavennlig måte.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Høyre, viser til at matvareberedskap er en grunnleggende del av den sivile beredskapen, og at det er den løpende, lokale matproduksjonen over hele landet som gir reell beredskap. Flertallet mener at en beredskap som hviler på import og på et fåtall store, sentraliserte enheter, er sårbar, og at beredskap derfor også handler om areal i drift og om å bruke hele Norge, inkludert utmark.

Flertallet mener god beredskap forutsetter redundans. Lokale foredlingsanlegg og verdikjeder i hele landet er en viktig buffer dersom kriser rammer transport, import eller enkeltanlegg. Flertallet mener derfor at virkemidlene bør fremme spredt bosetting og lokal produksjon, også i småskala.

Flertallet viser til skillet mellom forsyningssikkerhet og beredskapsevne. Høy forsyningssikkerhet i normaltid, opprettholdt gjennom import, kan skjule en lav beredskapsevne dersom handelen svikter. Flertallet mener at det er beredskapsevnen – evnen til å føbe-

folkningen på norske ressurser i en krise – som må styrkes, og at dette forutsetter at produksjonsgrunnlaget og et mangfold av aktive bruk holdes ved like også i normaltid.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre mener det beste tiltaket for økt selvforsyning skjer ved å innrette jordbrukspolitikken på en slik måte at det stimulerer til vekst og produksjon, gjennom å gi bøndene større frihet til å utvikle egen virksomhet. Disse medlemmer mener en deregulering av landbruket vil komme bonden og forbrukeren til gode, gjennom tilrettelegning for effektiv drift og økt innovasjon i landbruket. Dagens ordning med jordbruksoppgjør, markedsregulatorordning og tollvern er i stor grad et planstatsregulert administrativt system, hvor man bestemmer seg for priser og kvantumet man skal produsere og selge, uten å ta tilstrekkelig hensyn til etterspørsel. Disse medlemmer mener dette er et system som er overmodent for endring.

Disse medlemmer påpeker at selvforsyningsgraden utregnes ved å se på hvor stor andel av kaloriinntaket i den norske befolkning som kommer fra matvarer produsert i Norge. Selvforsyningsgraden reduseres ved import av innsatsfaktorer til fôr, som i krise kan erstattes av norskproduserte innsatsfaktorer. Disse medlemmer mener innretningen av selvforsyningsgraden er såpass mangelfull at selvforsyningsgraden kan gi et ukorrekt bilde av norsk matproduksjon.

Disse medlemmer viser blant annet til at poteter, som Norge har en selvforsyningsgrad på om lag 75 pst. på, er en kalorifattig matvare som står for 4 pst. av energiforbruket. Sukker, som Norge har en lav produksjon av og som har en høy energitetthet, står derimot for rundt 10 pst. av energiforbruket, mens selvforsyningen er på 1 pst. Selv om det er et fastsatt et mål om 50 pst. selvforsyning av landbruksprodukter innen 2030 og dette har vært fokusert på de siste årene, så har selvforsyningsgraden gått betydelig ned de siste årene.

Disse medlemmer påpeker at Norge eksporterer omkring 40 millioner måltider sjømat hver eneste dag. Disse medlemmer mener selvforsyning først og fremst må ses fra et beredskapsperspektiv, og at den norske dekningsgraden for mat i en eventuell krigssituasjon vil stå sterkt, dersom sjømat medregnes.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen bruke 'dekningsgrad' som mål på norsk matsikkerhet, i tillegg til 'selvforsyningsgrad', for bedre å reflektere den reelle evnen til å sikre matforsyningen i landet.»

Disse medlemmer viser til at Norge har høy produksjon av mat som eksporteres, og en betydelig produksjon av kaloririkt korn som i dag går til husdyr-

fôr som kunne vært brukt som mat i en krise, blant annet bygg som kan erstatte ris og pasta. Disse medlemmer mener kostholdet kan tilpasses i en eventuell krigs- eller krisesituasjon.

Disse medlemmer merker seg at selvforsyningsgraden inkludert fisk og sjømat har variert rundt 50 pst. i flere tiår. Dette betyr at jordbrukspolitikken ikke har truffet målet om å øke norsk selvforsyning av mat. Disse medlemmer merker seg at systemet med markedsregulering begrenser hvor selvforsynt landbruket kan bli. Markedsregulering fører også til en variabel produksjon. Enkelte år er det overproduksjon, og andre år produseres det for lite for å redusere lagerbeholdningen. Ifølge Landbruksdirektoratet økte importen av kjøtt og kjøttvarer med 45 pst. i 2025 sammenlignet med året før. I vår var reguleringslageret nesten tomt for kjøtt. Markedsreguleringen gir også matindustrien manglende forutsigbarhet.

Disse medlemmer merker seg det regjeringen skriver:

«Å styrke konkurransekraften mot import er avgjørende for å øke hjemmemarkedsandelene. Stor forbedring i inntektsmulighetene vil ikke bidra til å øke selvforsyningsgraden hvis ikke konkurransekraften forbedres. Da vil heller selvforsyningsgraden falle, og produksjonsapparatet i Norge vil bli dårligere utnyttet.»

Dette er hva disse medlemmer ønsker for norsk landbruk. Disse medlemmer mener innretningen på jordbruksoppgjøret ikke treffer konkurransekraften slik den burde.

Disse medlemmer er fornøyde med at andre partier nå også er opptatt av beredskapslagring av såkorn, og at Prop. 98 S (2025–2026) omtaler behovet for dette.

Medlemene i komiteen fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, og Miljøpartiet De Grønne viser til auken i botnfrådraget i produksjonstilskotet i årets jordbruksoppgjør til 11 000 kroner. Disse medlemmene viser til at eit flatt frådrag med same kronebeløp for alle tilskotsmottakarar rammar dei minste bruka uforholdsmessig hardt, fordi avkortinga på 11 000 kroner utgjer ein langt større del av tilskotet for ein liten produsent enn for ein stor, og dermed medverkar til å gjera småskala matproduksjon ulønsam.

Disse medlemmene viser til at Stortingets vedtekne mål om auka sjølvforsyning og styrkt totalberedskap føreset at fleire etablerer seg i jordbruket, og at det er særleg viktig med nyetableringar i planteproduksjon, der sjølvforsyningsgraden er dårlegast. Disse medlemmene meiner eit flatt botnfrådrag kan hindra rekruttering og går uforholdsmessig hardt ut over økonomien til nyetablerte, og at det dermed trekkjer i motsett retning av vedtekne politiske mål.

Disse medlemmene meiner dagens innretning av botnfrådraget er urettferdig og rammar dei minste bruka hardest. Disse medlemmene meiner ei omlegging til ein kvalifiseringssats vil retta opp dette utan å ta tilskotet frå dei små produksjonane, og peikar på ein betre måte å innretta ordninga på. Dette kan gjerast ved at ein produksjon som passerer botnfrådragsatsen, får utbetalt tilskot for heile produksjonen, og ikkje berre for den delen som ligg over satsen.

Disse medlemmene fremjar på denne bakgrunnen følgjande forslag:

«Stortinget ber regjeringa gjera botnfrådraget om til ein kvalifiseringssats, slik at alle bønder som produserer for over botnfrådragsatsen, får tilskot for det dei har produsert, med verknad frå jordbruksoppgjøret i 2027.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Fremskrittspartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne, viser til at de senere års jordbruksoppgjør ikke har gitt den styrkingen av selvforsyning og beredskap som målene forutsetter. Selvforsyningsgraden korrigerert for import av fôrvarer falt til 34,9 pst. i 2024, ned fra 41,6 pst. i 2023, jf. Helsedirektoratets matforsyningsstatistikk (2025), og Norge er dermed lenger unna Stortingets mål om 50 pst. innen 2030 enn på flere år. Flertallet viser videre til at to av fem gårdsbruk er lagt ned siden 1999.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Rødt og Miljøpartiet De Grønne viser til Riksrevisjonens undersøkelse av matsikkerhet og beredskap på landbruksområdet (Dokument 3:4 (2023–2024)), der det konkluderes med at Norge ikke er godt nok forberedt, at det er kritikkverdig at arealressursene ikke forvaltes på en fullt ut bærekraftig måte, og at ansvarlige departementer mangler planer for hvordan produksjon og forbruk kan legges om i en krise. Disse medlemmer merker seg at dagens innretning av de økonomiske virkemidlene etter Riksrevisjonens vurdering neppe vil gi den økte produksjonen som selvforsyningen krever.

Disse medlemmer viser videre til Totalberedskapskommisjonen (NOU 2023:17 «Nå er det alvor»), som konkluderte med at det er nødvendig å øke selvforsyningsgraden, og anbefalte å umiddelbart legge planer for økt selvforsyningsgrad basert på norske ressurser.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt mener at jordbrukspolitikken må legges om slik at den faktisk bidrar til måloppnåelse, og at føre-var-prinsippet må være styrende: jord må holdes i drift, og hele landet – også utmark og marginale areal – må tas i bruk. Disse medlemmer mener Stor-

tinget har behov for en samlet vurdering av hvorfor målene ikke nås, og hvilke virkemidler som faktisk virker.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Rødt fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge fram en evaluering av i hvilken grad virkemidlene i de årlige jordbruksoppgjørene bidrar til å nå selvforsyningsmålet på 50 pst.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne viser til at krigen i Ukraina har synliggjort sårbarheten ved en globalisert og eksportorientert jordbruksmodell. Da krigen stengte eksportlinjene, råtnet mat, dyr måtte avlives og eksporten forsvant. Disse medlemmer viser til forskning ved blant andre Ruralis, som dokumenterer at den nyliberale, eksportrettede landbruksmodellen er systemisk sårbar for ytre sjokk, mens små og mangfoldige bruk og lokal samhandling i større grad opprettholdt matforsyningen lokalt.

Disse medlemmer viser til at Sveits i 2017 grunnlovsfestet matsikkerhet gjennom artikkel 104a i forbundsforfatningen, som forplikter staten til å sikre matforsyningen langs hele verdikjeden, blant annet ved å sikre produksjonsgrunnlaget og dyrket jord. Disse medlemmer mener Norge bør vurdere en sterkere forankring av matberedskap og matsikkerhet.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Rødt og Miljøpartiet De Grønne er kjent med argumentet om at beredskap bør finansieres utenfor jordbruksoppgjøret, eventuelt innenfor forsvarsrammene. Disse medlemmer mener matberedskap er sivil beredskap som bør anerkjennes og finansieres som det, men understreker samtidig at selve beredskapen – den løpende matproduksjonen – skjer gjennom jordbruket, og at virkemidlene derfor må verdsette dette. Disse medlemmer viser i denne sammenheng til at Norges Bondelag i sitt skriftlige svar på høringen i næringskomiteen mener at etablering og oppbygging av beredskapslager er et nasjonalt beredskapstiltak som bør finansieres over statsbudsjettet.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne mener det bør utredes et nasjonalt beredskapstilskudd som verdsetter løpende matproduksjon i hele landet, og at en slik utredning bør legges fram til neste jordbruksoppgjør.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt mener et konsept med beredskapsgårder – gårdsbruk som holdes i aktiv drift av

beredskapshensyn, med vekt på redundans, lokal foredling og spredt produksjonskapasitet – bør utredes som ett av flere tiltak for å styrke matberedskapen. Disse medlemmer mener et slikt grunntilskudd bør forstås som betaling for fellesgoder som bosetting, aktiv drift, beredskap, landskapspleie og lokal verdiskaping, og at det bør knyttes et krav om årlig minsteproduksjon til ordningen.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen innen neste års jordbruksforhandlinger utrede et årlig grunntilskudd for å bosette seg på og drive småbruk over et gitt antall dekar jord, som betaling for fellesgoder som bosetting, aktiv drift, beredskap, landskapspleie og lokal verdiskaping, med krav til årlig minsteproduksjon.»

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Høyre, viser til at det i Meld. St. 11 (2023–2024) refereres til at «regjeringa vil sjå nærare på om det er grunn til å vurdere og setje måltal for kva for norskandel offentleg sektor kan eller bør oppnå for frukt og grønt for å oppnå auka sjølforsyning» (s. 39). I Nibios rapport fra 2022 Mer norsk frukt og grønt i offentlig sektor, vises det til at norskandelen for innkjøp i offentlig sektor av frukt og grønt ligger på om lag 20 pst.

Flertallet understreker at dette er betydelig lavere enn for resten av storhusholdningsmarkedet og dagligvaremarkedet. Offentlige innkjøp er et betydelig verktøy for å øke markedstilgang og trygghet for norske grøntprodusenter og må utnyttes for å nå det gjeldende selvforsyningsmålet.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen følge opp vedtaket som ble gjort ved behandlingen av Meld. St. 11 (2023–2024) og etablere et måltall på 50 pst. norskandel for innkjøp i offentlig sektor.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti, vil understreke at markedshager gir høy verdiskaping på små arealer, styrker lokal matproduksjon, bidrar til økt biologisk mangfold, utvikling av sorter, økt matkunnskap og økt forbruk av norsk frukt og grønt. Markedshager har også gjerne direkte salg fra gården og en lokal distribusjon med direkte kontakt med forbrukere og serveringssteder. Dette er bra for klima, miljø, folkehelse, selvforsyning og lokal matberedskap, og er et viktig supplement til de store produksjonene.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti, er derfor positive til det nye tilskuddet til markedshager og at Landbruksdirektoratet får i oppgave å utrede og utforme en slik ordning.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne mener det er viktig at den nyopprettede organisasjonen Småskala Grønt Norge, som organiserer mange av landets markedshager, får bidra inn i arbeidet med utformingen av ordningen som en del av referansegruppen.

Disse medlemmer viser videre til at jordbruksavtalen øker bunnfradraget i produksjonstilskuddet fra 6 000 til 11 000 kroner, og understreker at for markedshager vil det økte bunnfradraget redusere effekten av det nye tilskuddet betydelig. For de minste produsentene kan bunnfradraget i praksis utsette verdien av tilskuddet, og dermed gjøre det mindre attraktivt å etablere eller videreutvikle småskala grøntproduksjon. Dette rammer særlig produsenter i oppstartsfasen og bønder som bygger opp nye og innovative driftsformer.

Disse medlemmer mener tilskuddssystemet bør stimulere til økt grøntproduksjon og et større mangfold av bruk over hele landet som har direkte kontakt med forbrukere og serveringssteder.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen vurdere et unntak fra bunnfradraget i det nye tilskuddet for markedshager.»

3.8 Landbruk i hele landet

Komiteen viser til at det er store forskjeller i forutsetningene for matproduksjon mellom ulike deler av landet.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til at målet om et landbruk i hele landet forutsetter en aktiv og målrettet jordbrukspolitikk. Dette må det tas hensyn til når politikken utformes. Det skal også være et mål at jordbrukspolitikken bidrar til en variert bruksstruktur.

Et annet flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Høyre, ser det som viktig at man gjennom jordbruksavtalen legger til rette for å ta lokale ressurser over hele landet i bruk i matproduksjonen. Dette flertallet viser til at utmarks- og beitenæringene styrkes i årets avtale, med egne virkemidler for Nord-Norge. Ordningen med rekrutteringskvote for

melk videreføres, og områdesatsingen Bærekraftig matproduksjon og verdiskaping i nord videreføres. Dette flertallet viser videre til at det også skal etableres et pilotprosjekt for bærekraftige investeringer og fornying av sauefjøs under ordningen, og at det åpnes for å benytte ressursavklaringsmidler fra Innovasjon Norge for investeringer i saueproduksjon i Nord-Norge.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at vellykket næringsvirksomhet over tid etableres og opprettholdes der det finnes naturgitte og økonomiske forutsetninger for det. Disse medlemmer mener det ikke bør være et politisk mål i seg selv å opprettholde jordbruksproduksjon i alle deler av landet uavhengig av lønnsomhet og ressursgrunnlag, og at subsidier som primært begrunnes med geografisk tilstedeværelse fremfor produksjon og verdiskaping, svekker næringens konkurransekraft og forbrukernes interesser. Disse medlemmer understreker at en jordbrukspolitikk tuftet på markedsmessige prinsipper og naturgitte fortrinn vil gi en mer robust og bærekraftig næring enn en politikk som søker å bevare en bestemt geografisk struktur gjennom overføringer.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre mener det er et stort potensial for spesialisering og mangfold i norsk jordbruk, fremfor dagens system hvor det som prioriteres over jordbruksoppjøret, er de vanlige produksjonene, samtidig som mulighetene til den enkelte bonde begrenses av kvoter og reguleringer. I dag går det meste av kornproduksjonen til andre deler av landet som før til husdyr. Husdyr som lever mesteparten av året i et fjøs og mates med før fra en annen del av landet eller Brasil. I stedet for dette kunne vi hatt et mer mangfoldig landbruk som tok utgangspunkt i ulike steders egenart og naturgitte forutsetninger. Det kunne gitt økt verdiskaping i distriktene, revitaliserte gårdsbruk og økt matsikkerhet gjennom økt produksjon, og bidratt til å styrke Norges posisjon i det internasjonale matmarkedet. Viktigst av alt ville det gitt bønder og bondespiser en mulighet for økt selverrealisering og økonomisk selvstendighet innen jordbruket, som i dag begrenses av jordbrukspolitikken som føres.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti mener at for å øke attraktiviteten til bondeyrket må det være enklere å kombinere gårdsdrift med annen inntektsgivende virksomhet, slik som lokalmatproduksjon, kraftproduksjon, gårdsturisme eller andre typer entreprenørskap. Regelverket bør derfor legge til rette for en langt mer fleksibel bruk av gårdens samlede ressurser.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser i den sammenheng til representantforslag om økt pro-

duksjon og eksport av norsk lokalmat og drikke i Dokument 8:149 S (2025–2026), jf. Innst. 256 S (2025–2026).

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å forenkle jordlovas regler for deling av jordbrukseiendom, slik at generasjonsskifter og effektiv drift lettere kan gjennomføres.»

Medlemene i komiteen frå Sosialistisk Venstreparti, Raudt og Miljøpartiet Dei Grøne understrekar at auka sjølvforsyning er ein sentral del av nasjonal beredskap, og at norsk matproduksjon må styrkast i heile landet i lys av auka internasjonal uro og usikkerheit. Det er samtidig eit særleg behov for ei sterkare satsing på matproduksjon i Nord-Noreg, der verkemidla i større grad må gå til aktiv drift, og det må satsast på nydyrking, gjengroingsareal og jordhelse.

Disse medlemmene fremmer følgjande forslag:

«Stortinget ber regjeringa forsterke satsinga på Nord-Noreg med tilskot retta inn mot aktiv drift, gjengroingsareal, nydyrking og jordhelsetiltak.»

Disse medlemmene viser til at Stortinget gjennom behandlingen av Meld. St. 11 (2023–2024) ba regjeringen utrede og prøve ut et teigbasert system, eller tilsvarende, for å bidra til drift av krevende areal.

Disse medlemmer merker seg at prøveordningen for teigbasert tilskudd i utvalgte kommuner i Nord-Norge avsluttes i jordbruksoppgjøret 2026. Disse medlemmer viser til at evalueringen peker på at prosjektets korte varighet og begrensede rammer gjorde det lite egnet til å utvikle gode systemer for et slikt tilskudd. Disse medlemmer mener det derfor ikke kan trekkes den konklusjon at et teigbasert system ikke er egnet, men snarere at forsøket ikke fikk rammer som gjorde det mulig å prøve ut ordningen på en reell måte.

Disse medlemmer merker seg samtidig at det er satt av midler til en konseptutredning for fremtidens digitale forvaltning av produksjons- og avløsertilskudd og regionale miljøtilskudd. Disse medlemmer mener dette arbeidet må legges til rette for bruk av kartdata og et nasjonalt skifteregister, slik at arealtilskuddene i større grad kan målrettes mot krevende areal.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen følge opp Stortingets vedtak om å utrede og prøve ut et teigbasert system, eller tilsvarende, for målretting av arealtilskuddene mot krevende areal, og sikre at konseptutredningen for digital forvaltning av tilskudd legger til rette for dette.»

Disse medlemmer viser til at beiting i utmark er avgjørende for å holde jordbruks- og kulturlandska-

pet i hevd, og for å ta i bruk hele landets ressursgrunnlag. Disse medlemmer mener at utmarksbeite utnytter fôrressurser som ellers ikke kan brukes til matproduksjon, og at det dermed bidrar til reell matberedskap basert på norske ressurser.

Disse medlemmene mener tilskuddet til utmarksbeite bør økes, slik at det blir mer lønnsomt å holde dyr på utmarksbeite og dermed holde et større areal i aktiv bruk.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen øke tilskuddet til utmarksbeite, slik at mer av landets utmarksressurser tas i bruk og bidrar til økt matberedskap.»

3.9 Matpriser

Komiteen understreker at vi er inne i en tid der mange familier opplever utrygghet med økte kostnader blant annet på mat. Matprisene i store deler av verden har økt kraftig, og norske forbrukere opplever økte priser både på norskproduserte og importerte matvarer.

Komiteen viser til at kostnadsveksten i jordbruket de senere årene i stor grad er håndtert gjennom økte tilskudd, fremfor økte målpriser.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Høyre, viser til at det har bidratt til å holde matvareprisene nede, sammenlignet med en situasjon der kostnadsveksten hadde blitt veltet over på forbrukerne alene. Flertallet viser til at jordbruksavtalen i liten grad er finansiert gjennom økte priser.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre viser til at dagens importvern i stor grad påvirker forutsetningene for konkurranse i verdikjeden for dagligvarer, og dermed prisen på mat. Det svekker konkurransen i leverandørleddet her hjemme, fordi det begrenser muligheten leverandører med produksjonsanlegg i utlandet har til å tilby sine varer til konkurransedyktige vilkår. Som en konsekvens reduserer det derfor muligheten utenlandske aktører har til å utnytte et eksisterende sortiment med egne merkevarer, produsert i utlandet, ved etablering i Norge.

Disse medlemmer mener disse etableringshindrene gjør det vanskelig for nye matvarekjeder å etablere seg i Norge, og det svekker forbrukernes valgmulighet og konkurransen i dagligvaremarkedet. Butikkkjeder som ikke selger landbruksprodukter, har ikke slike etableringshinder, noe som gjør at de med stor suksess kan etablere butikker rundt om i landet. For tilberedte matvarer får det uheldige konsekvenser, gjennom at ulike terskelverdier gjør at mange produkter havner i tollposisjon, og medfører at kun de største etablerte aktørene klarer å tilpasse seg.

Disse medlemmer viser til at markedsreguleringen i norsk landbruk er organisert slik at samvirkeforetakene som selv er kommersielle aktører i markedet, samtidig har ansvar for å regulere det. Til tross for forsøk på tekniske skillelinjer i selskapene mener disse medlemmer dette er en konkurransevridende konstruksjon som hemmer reell konkurranse i segmenter hvor en markedsregulator kommer i en særstilling overfor sine konkurrenter.

Disse medlemmer viser til at avviklingen av markedsreguleringen på kylling har vist at økt konkurranse i et landbruksmarked kan gi sterk produktjonsvekst. Mens produksjonen av andre kjøttslag har stagnert eller har lav lønnsomhet, har fjørfeproduksjonen vekst og er bedriftsøkonomisk lønnsom. Disse medlemmer mener det er et godt eksempel på at markedet, ikke regulatoren, er den mest effektive drivkraften for økt produksjon og verdiskaping. Disse medlemmer mener egg er en naturlig kandidat for tilsvarende avvikling av markedsreguleringen.

Disse medlemmer viser til at Konkurransetilsynet i dag har begrenset mulighet til å følge opp konkurranseforholdene i landbrukssektoren sammenlignet med resten av matvarekjeden, og mener dette er uheldig. Disse medlemmer mener videre at en samlet marginstudie av hele dagligvarekjeden, fra produsent til forbruker, vil gi nødvendig åpenhet om hvordan verdiskapningen faktisk fordeles.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen flytte ansvaret for markedsregulering fra samvirkeforetakene til Landbruksdirektoratet, for å sikre en mer effektiv og konkurranse- nøytral regulering.»

«Stortinget ber regjeringen avvike markedsreguleringen på egg.»

Disse medlemmer viser til at det de siste årene har det vært en uvanlig høy prisvekst på mat og dagligvarer.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser i den sammenheng til tidligere representantforslag om å gjennomgå importvernet for å senke matprisene og sørge for økt åpenhet i verdikjeden for mat i Dokument 8:58 S (2025–2026), jf. Innst. 130 S (2025–2026).

3.10 Natur, miljø og klima

Komiteen mener at norsk jordbruk i stor grad bygger på å bruke lokale ressurser til å produsere mat, og at det norske jordbruket har alle forutsetninger for å drive på en måte som har begrenset påvirkning på naturen.

Jordbruket har også en viktig rolle med å skjøtte landet vårt og særlig bidra til kulturlandskapet.

Komiteen understreker også at det er et mål å redusere jordbrukets påvirkning på miljø, natur og klima, og at en rekke av virkemidlene i jordbruksavtalen har dette som formål. Komiteen merker seg også at det er en betydelig satsing på disse virkemidlene i årets jordbruksavtale.

Komiteen viser til at Stortinget har pekt på at målet for klimaarbeidet i jordbruket skal være å redusere utslippene per produsert enhet. Det vises også til at jordbruket i 2019 inngikk en klimaavtale med regjeringen. Komiteen viser til at arbeidet med natur, miljø og klima har stor oppmerksomhet i jordbrukets organisasjoner og i næringen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet merker seg at årets avtale viderefører en sterk prioritering av natur-, miljø-, og klimatiltak, og det settes av 12,4 mrd. kroner til dette. Partene i jordbruksoppjøret er enige om at det er nødvendig å intensivere arbeidet for å oppnå målbare reduksjoner i klimagassutslippene og økt karbonopptak.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at de samlede overføringene til klima- og miljøvirkemidler over jordbruksavtalen har vokst kraftig de senere årene, og at antallet ordninger, programmer og støtteordninger er blitt betydelig. Disse medlemmer mener at veksten i antall ordninger ikke gir tilsvarende økt måloppnåelse, og heller reduserer matproduksjonen og effektiviteten i jordbruket. Disse medlemmer mener en helhetlig gjennomgang av miljøvirkemidlene bør ha som mål å konsolidere ordninger, redusere administrasjonsbyrden og sikre at midlene treffer der effekten er størst.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet viser til Stortingets behandling av forbudet mot nedbygging av myr. Disse medlemmer mener skogbruket er en viktig del av norsk klimapolitikk, og at et aktivt skogbruk er internasjonalt anerkjent som et klimatiltak. Et forbud som hindrer skogeiere i å bygge nødvendige skogsbilveier eller drive lønnsom skogsdrift, vil svekke både verdiskapingen i distriktene og skogbrukets bidrag til klimaarbeidet.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at forbudet mot å bygge på myr ikke vil begrense norsk landbruk og norske skogeiere i å drive et aktivt og økonomisk bærekraftig landbruk og skogbruk.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre og Miljøpartiet De Grønne, vil understreke at klimaet er viktig for landbruket – og at landbruket er viktig for klimaet. Klimaendringer påvirker i økende grad alle ledd i matvarekjeden – fra jordbearbeiding og såing, via vekstsesong og høsting, til lagring og distribusjon. Mer nedbør, mer tørke, hyppigere ekstremvær og endrede vekstvilkår gjør det stadig mer krevende å opprettholde forutsigbarhet og lønnsomhet i norsk matproduksjon. Samtidig er landbruket i seg selv en av sektorene med størst biologisk påvirkning og utslipp av klimagasser, og det krever at sektoren både tar og gis ansvar i det grønne skiftet.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at landbruket i dag står for 10 pst. av Norges totale klimagassutslipp i 2025, ifølge Miljødirektoratet og Statistisk sentralbyrå. Gitt at øvrige sektorer er forventet å gjennomføre store utslippskutt i årene fremover, vil andelen fra jordbruket – dersom utslippene forblir stabile – utgjøre en stadig større andel av Norges samlede utslipp.

Disse medlemmer viser til at beregninger fra Helsedirektoratet og Folkehelseinstituttet antyder at dersom befolkningen fulgte kostholdsrådene, ville den overordnede helsegevinsten kunne beløpe seg til om lag 191 mrd. kroner. Det er derfor i samfunnets interesse å bruke jordbrukspolitikken som et verktøy for bedre folkehelse – særlig når det i tillegg bidrar til lavere utslipp og styrket matsikkerhet.

Disse medlemmer mener det i den sammenheng er viktig å satse på økt produksjon og forbruk av plantebaserte matvarer, som korn, frukt, grønt og belgvekster.

Disse medlemmer er opptatt av at norsk landbruk i større grad må tilpasse seg behovet for oppfølging av jordbrukets klimaavtale, endrede forbrukervaner og endrede markedsforhold i fremtiden. Landbruket må i større grad bli en næring som leverer det forbrukerne etterspør, som bidrar til å kutte norske klimagassutslipp, og som samtidig tar inn over seg et stadig mer krevende internasjonalt marked. Dette er en forutsetning for bærekraftig og økt norsk matproduksjon og for at det fremdeles kan være et jordbruk over hele landet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Rødt og Miljøpartiet De Grønne, viser til klimaavtalen mellom staten og jordbruket fra 2019, der partene forpliktet seg til å redusere utslipp og øke karbonopptak tilsvarende 5 mill. tonn CO₂-ekvivalenter i perioden 2021–2030. Flertallet mener avtalen representerer en viktig erkjennelse av at

jordbruket må være en del av løsningen på klimakrisen, samtidig som matsikkerhet og beredskap ivaretas.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne merker seg at Riksrevisjonen i sin undersøkelse av klimaarbeidet i jordbruket konkluderer med at det ikke er sannsynlig at målet i klimaavtalen vil nås, og at oppfølgingen har vært preget av manglende strategi, uklare ansvarsforhold og virkemidler som ikke står i forhold til ambisjonene (Dokument 3:13 (2024–2025) – Riksrevisjonens undersøkelse om reduksjon av klimagassutslipp fra jordbruket). Disse medlemmer mener denne kritikken bør tas på største alvor.

Disse medlemmer understreker at klimaomstillingen ikke kan lykkes uten bøndene. En mer offensiv klimapolitikk i jordbruket må derfor kombineres med styrket inntektsgrunnlag, forutsigbare rammevilkår og investeringsstøtte som gjør det mulig for bønder å gjennomføre nødvendige omstillinger på egen gård.

Disse medlemmer viser til at klima-, natur- og landbrukspolitikken må trekke i samme retning. Tilskuddsordninger bør i størst mulig grad belønne tiltak som samtidig reduserer utslipp, styrker naturmangfoldet, utnytter norske ressurser og bygger opp jordhelse og karbonlagring i jorda. Økt bruk av fangvekster, beiting, agroøkologiske driftsformer og andre naturbaserte løsninger bør prioriteres høyt i virkemiddelapparatet.

Disse medlemmer mener klimaavtalen i for stor grad har vært basert på forventninger om teknologiske forbedringer og effektivisering innen eksisterende produksjonsmønstre, med fokus på avl og metanhemmende førtilsetning. Skal jordbruket bidra til nødvendige utslippskutt, må politikken i større grad stimulere til systemendringer som reduserer avhengigheten av importert kraftfôr- og gjødselvarer, styrker produksjon basert på norske fôr- og beiteressurser og øker både forbruk og produksjon av plantebaserte matvarer tilpasset norske forhold.

Medlemene i komiteen fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt understrekar at jordbrukspolitikken må ivareta matsikkerheit, klima, klimatilpassing og natur. Klimatiltak må ikkje gå på kostnad av matproduksjonen. Samtidig må jordbruket rustast for klimaendringar gjennom betre jordstruktur, styrkt vasshandtering, tiltak mot erosjon og meir robuste produksjonssystem. Tiltak med såkalla trippel effekt, som oppnår både forbetra jordhelse, auka karbonbinding og auka matproduksjon, må prioriterast.

Medlemene i komiteen fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringa prioritera klimatiltak og klimatilpassing i jordbruket som styrker jordhelse, karbonbinding og matproduksjon.»

3.11 Økologisk jordbruk

Komiteen viser til at Stortinget har vedtatt et mål om at 10 pst. av det totale jordbruksarealet skal være økologisk innen 2032, samtidig som det stimuleres til økt omsetning og etterspørsel i markedet.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, mener dette er fulgt opp gjennom avtalen med både økte tilskudd og satsing på ordninger som skal styrke økologisk produksjon.

Et annet flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Høyre, viser til at økomålet er et produksjonsmål, på lik linje med de andre målene, og virkemidler i jordbrukspolitikken skal bidra til å oppnå målet.

Dette flertallet mener økologisk landbruk er et viktig virkemiddel for å styrke jordhelse, naturmangfold, matberedskap, dyrevelferd og landbrukets langsiktige robusthet. Økologisk drift bidrar i seg selv til redusert bruk av kjemiske plantevernmidler og kunstgjødsel, i tillegg til at det styrker og utvikler jordbrukets samlede kunnskap om agronomi som bygger jordhelse og plantehelse uten tilføring av eksterne og importerte innsatsfaktorer. Dette flertallet viser til årets jordbruksavtale og mener det er positivt med økt pristilskudd til økologisk grønt og melk, samt styrking av økonomi og infrastruktur for økologiske kornbønder.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne mener det er bekymringsfullt at andelen økologisk produksjon i Norge har stagnert, mens forbruket har økt kraftig den siste tiden. Selvforsyningen av økologisk mat er spesielt lav for meieriprodukter og korn, mens for frukt og grønt er etterspørselen fortsatt en barriere.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre viser til at proposisjonen erkjenner at det i 2025 var perioder der melkeindustrien ikke fikk levert den mengden økologisk melk de etterspurte. Disse medlemmer peker på at Rørosmeieriet i samme periode måtte takke nei til nye kunder som følge av mangel på økologisk melk, til tross for at salget av økologisk melk økte med nærmere 35 pst. i løpet av årets første ni måneder. Disse medlemmer mener dette åpenbart er et eksempel på at det eksisterende reguleringsregimet hindrer markedet å fungere. Bønder som kan og vil levere mer, og et meieri som etterspør mer, stoppes av et regelverk som ikke skiller mellom konvensjonell og økologisk melk.

Disse medlemmer merker seg at regjeringens svar på denne ubalansen er økte pristilskudd. Disse medlemmer mener det er urimelig at bønder skal illegges overproduksjonsavgift i en situasjon der markedet etterspør mer enn det som produseres.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen midlertidig fjerne overproduksjonsavgiften på økologisk melk frem til det er bedre balanse mellom tilbud og etterspørsel i markedet for økologisk melk.»

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Høyre, viser til at økologisk melkeproduksjon har blitt prioritert i de siste jordbruksoppgjørene, med innføring av pristilskudd for økologisk melk som et tillegg til det ordinære pristilskuddet. Flertallet merker seg at partene også i årets jordbruksoppgjør prioriterer tiltak for å øke norsk produksjon av økologisk melk i takt med økt etterspørsel. Flertallet vil peke på at økt etterspørsel etter økologisk melk er en viktig forutsetning for å øke det økologiske jordbruksarealet i Norge.

Flertallet viser også til at melkeproduksjon er en biologisk produksjon som tar tid å bygge opp, og en overgang fra konvensjonell produksjon til økologisk tar om lag tre år. Det er derfor vanskelig å gjøre hurtige endringer i melketilgangen, ved brå endringer i etterspørselen.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne mener styrkingen av økologisk jordbruk må fortsette i de neste jordbruksoppgjørene, blant annet økning i karenstilskuddet, for å redusere risiko i overgangen fra konvensjonelt til økologisk.

Disse medlemmer understreker at det er behov for målrettede virkemidler som kan øke etterspørsel og dermed trygghet for bønder som vurderer å legge om til økologisk drift. Matinnkjøp i offentlig sektor er et viktig virkemiddel som kan øke forutsigbarhet og rekrutteringen til økologisk landbruk.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2027 komme med forslag til et måltall på økologisk andel i offentlig innkjøp.»

Komiteens medlem fra Miljøpartiet De Grønne viser videre til at det er satt ned et utvalg som skal kartlegge investeringsbehov, mottak, tørke og lager av korn på gården. Dette medlem vil understreke at dersom Norge skal nå målet om 10 pst. økologisk areal

innen 2032, bør særegne hensyn til tørking og lagring av økologisk korn være en del av utvalgets arbeid. Dette medlem legger derfor til grunn at Økologisk Norge, som organiserer en stor andel av Norges økologiske bønder, blir konsultert og involvert i utvalgets arbeid.

3.12 Velferdsordninger

Komiteen viser til at velferdsordningene over tid er blitt styrket.

Komiteen viser til at gode velferdsordninger er viktig både for å avlaste risiko for bonden og for å bidra til økt rekruttering til bondeyrket. Komiteen er tilfreds med at samordningen for tilskudd til avløsning ved svangerskap, fødsel, adopsjon og omsorgsovertakelse fjernes for samtlige inntekter.

Komiteen mener dette vil være særlig viktig for å gjøre bondeyrket mer attraktivt spesielt for kvinner.

Komiteen er også fornøyd med at ordningene for de som har kronisk syke barn, styrkes. Dette gjelder forholdsvis få familier, men for de det gjelder, har denne forbedringen stor betydning.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Rødt og Kristelig Folkeparti, viser til at avtalepartene også er enige om å øke satsene og maksimalbeløp for avløsertilskuddet. Gjennom avtalen innføres det også bruk av egenmeldingsdager i forbindelse med søknad med avløsertilskudd ved barns sykdom. I tillegg er Landbruksvikarvirksomheten og avløserkurs prioritert. Flertallet ser disse grepene som viktige tiltak for å legge til rette for at flere ønsker å forbli i landbruket og også at flere unge kan rekrutteres inn.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at rekruttering av unge bønder er en sentral utfordring for norsk landbruk. En næring uten kontinuerlig tilførsel av unge, motiverte og innovative bønder står i fare for å stagnere, miste konkurransekraft og svekke sin evne til nødvendig fornyelse og tilpasning. Det er viktig at velferdsordningene i jordbruket, som avløserordningen ved sykdom, fødselspermisjoner og avlastning i hektiske perioder, tilpasses for å sikre en god arbeids hverdag for unge bønder. Ordninger for mentorskap og nettverk, der unge bønder får tett oppfølging fra erfarne bønder og rådgivere, har vist seg å være effektive i andre land, blant annet Danmark og Nederland, der slike ordninger har økt rekruttering og redusert frafall blant unge bønder.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti viser til at jordbruksoppkjøret fjerner samordningen

av tilskudd til avløsning ved svangerskap, fødsel, adopsjon og omsorgsovertakelse, men at samordningsregelen fortsatt opprettholdes for tilskudd til avløsning ved sykdom mv. Disse medlemmer mener det ikke er gode grunner til å beholde samordningen ved sykdom når de samme prinsipielle innvendingene ikke lenger anses å gjelde ved foreldrepermisjon.

Disse medlemmer viser til at samordningsregelen særlig rammer bønder som er avhengige av inntekt utenfor gårdsbruket for å sikre et forsvarlig inntektsgrunnlag. Når inntekt eller ytelser fra annet arbeid trekkes fra avløsertilskuddet, svekkes ordningens funksjon som et velferds- og beredskapstiltak. Resultatet kan bli at syke bønder velger å arbeide videre i driften framfor å benytte avløser, selv når sykdom tilsier at de burde være borte fra arbeidet. Dette kan forverre bondens helse, og gå utover dyrevelferden.

Disse medlemmer understreker at avløsertilskudd ved sykdom ikke er en ekstra inntekt, men en refusjonsordning for dokumenterte utgifter til nødvendig arbeidskraft. Tilskuddet utbetales bare når det foreligger sykdom dokumentert gjennom regelverket, og når avløser faktisk er benyttet. Å fjerne samordningsregelen vil derfor ikke gjøre det økonomisk gunstig å være syk, men sikre at bønder får dekket nødvendige kostnader ved fravær på samme måte som andre arbeidstakere har tilgang til sosiale sikkerhetsordninger.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne mener at bedre velferdsordninger i landbruket er viktig for rekruttering, likestilling, dyrevelferd og matberedskap, og mener det er et mål at bønder skal ha sosiale rettigheter på linje med andre yrkesgrupper. Disse medlemmer mener derfor at samordningsregelen for tilskudd til avløsning ved sykdom også bør avvikles.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen foreslå å avvikle samordningsregelen for tilskudd til avløsning ved sykdom i forbindelse med statsbudsjettet 2027.»

3.13 Rekruttering

Komiteen viser til at det er flere forhold som påvirker rekrutteringen til jordbruket. Inntekt, mulighet til ferie/fritid, velferdsordninger og matproduksjonens status er noen av faktorene som har påvirkning.

Komiteen mener at forutsigbare og gode rammevilkår for bonden vil være avgjørende for å sikre rekrutteringen til jordbruket.

Komiteen vil også understreke at behovet for både faglige og sosiale nettverk for bonden er viktig for rekrutteringen.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, er av den klare oppfatning at fokuset på rekruttering og unge bønder er stort i den inngåtte avtalen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre viser til at proposisjonen selv slår fast at bønder er selvstendig næringsdrivende. Disse medlemmer mener det er et grunnleggende prinsipielt problem at eiere av landbrukseiendommer likevel er underlagt særskilte reguleringer som konsesjonslov, boplikt, delingsforbud og priskontroll, reguleringer som ingen andre selvstendig næringsdrivende er pålagt. Disse medlemmer mener at slike reguleringer begrenser den enkeltes råderett over egen eiendom på en måte som er vanskelig å forene med markedsbasert næringspolitikk.

Disse medlemmer peker på at dagens reguleringsregime vanskeliggjør generasjonsskifter og effektivisering av driften, og at konsesjonsgrensene ikke er tilpasset moderne driftsformer. Disse medlemmer mener at forenkling av konsesjonsloven og jordloven vil komme både bonden og samfunnet til gode, gjennom økt fleksibilitet og lavere transaksjonskostnader ved omsetning av landbrukseiendommer. Disse medlemmer understreker samtidig at økt kommunalt selvstyre i konsesjonssaker vil gi bedre lokalt tilpassede løsninger enn dagens sentraliserte regelverk.

3.14 Investeringer

Komiteen viser til at det er et stort behov for investeringer i jordbruket, blant annet for å følge opp kravet om løsdrift for storfe. Kostnadene til investeringer har gått opp både på grunn av nye krav, blant annet til dyrevelferd, og på grunn av høyere byggekostnader.

Komiteen viser til at inntektene fra driften ofte er langt fra tilstrekkelig til å ta det løftet som det er å bygge en ny driftsbygning.

Komiteen mener derfor at gode investeringsordninger er nødvendig.

Komiteen viser til at det i dag er kø for å få tilgang på investeringsmidler.

Komiteen registrerer at det bevilges 1,4 mrd. kroner til investeringsmidler over jordbruksavtalen. Det har vært en betydelig økning de siste årene.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Rødt og Miljøpartiet De Grønne, viser til at det er et stort investeringsbehov i jordbruket, ikke minst for å gjennomføre overgangen til løsdrift i melke- og ammekuproduksjonen innen kravet trer i kraft i 2034. Flertallet viser til at i mange fylker er investeringsmidlene brukt opp og at søknader må av-

slås, og at mange bruk dermed står på venteliste for nødvendig utbygging.

Flertallet mener investeringsmidlene må økes, og at finansiering av løsdriftsovergangen fortsatt må ha høy prioritet, samtidig som også andre produksjoner har et reelt investeringsbehov.

Flertallet viser til enighet om revidert statsbudsjett 2026, der IBU-ordningen tilføres 50 mill. kroner ekstra i inneværende år.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre viser til at det er et stort omstillingsbehov i jordbruket. Systematisk innovasjon, økt inntektspotensial i markedet, eksport av varer, kompetanseheving og mangfold i næringen er nødvendig for å sikre at næringens rekrutterings- og livsgrunnlag opprettholdes. Utviklingen i landbruksteknologi kan bane vei for å ta ut flere produktivetsgevinster, bidra til mer mangfold, lavere klimautslipp og øke norsk fastlandseksport. Det krever at det gjøres endringer i jordbrukspolitikken og at jordbruket satses på som kompetanse- og teknologinæring. Disse medlemmer viser i den sammenheng til proposisjonens omtale av produktivetsveksten i jordbruket, hvor det kommer frem at produktivetsveksten i jordbruket har ligget på 0,7 pst. per år de siste ti årene. Hvilket er lavt i historisk sammenheng.

Disse medlemmer viser til at Solberg-regjeringen la frem viktige og framoverskuende stortingsmeldinger om landbruk og behovet for økt innovasjon og markedsretting av jordbruket. Blant annet Meld. St. 31 (2014–2015) Garden som ressurs – marknaden som mål – Vekst og gründerskap innan landbruksbaserte næringer og Meld. St. 11 (2016–2017) Endring og utvikling – En fremtidsrettet jordbruksproduksjon. Dessverre har ikke det engasjementet for landbruksnæringen som næring blitt videreført av nåværende regjering.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at Høyre i 2025 derfor fremmet nye forslag om å styrke innovasjon og AgriTech i norsk landbruk, Dokument 8:234 S (2024–2025), Innst. 293 S (2024–2025).

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne mener at bruken av investeringsmidlene bør utvides, slik at de også kan gå til drenering, reetablering av tidligere dyrket jord og nydyrking, som alle bidrar til å holde et større jordbruksareal i drift.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt mener regjeringen bør øke investeringsmidlene i jordbruket betydelig og utvide bruken av dem til også å omfatte drenering, reetablering av tidligere dyrket jord og nydyrking.

3.15 Nærmere om enkelte produksjoner

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre merker seg at storfeproduksjonen har økt med 0,9 pst. i perioden 2017–2026, noe som er lite sett i forhold til økningen i tilskudd over statsbudsjettet. Samtidig har det vært en underdekning av norsk storfekjøtt. I samme periode har produksjonen av sau og gris i Norge gått ned med henholdsvis 20,7 pst. og 3,2 pst., på tross av økte tilskudd over jordbruksavtalen. Disse medlemmer merker seg at tilskuddene og markedsreguleringen ikke treffer så godt som man burde forvente.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at husdyrtilskuddet er innrettet slik at satsen per dyr faller markant jo større besetningen er. Disse medlemmer mener dette er en grunnleggende feil innretning av virkemidlene, fordi det i praksis betyr at bønder som effektiviserer og øker produksjonen, får mindre tilskudd per produserte enhet enn bønder med liten drift. Disse medlemmer mener det ikke bør være et politisk mål å bremse stordriftsfordeler i landbruket, og at tilskudd som belønner lav produksjon og straffer vekst, motvirker målet om økt matproduksjon og lønnsomme heltidsbruk.

BEITEDYR

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Høyre, mener det er viktig at økonomien til beitedyr ble økt gjennom forhandlingene. Både av hensyn til å redusere inntektsforskjellene mellom ulike produksjoner og for å opprettholde selvforsyningen av kjøtt.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Miljøpartiet De Grønne viser til at for å bedre rammevilkårene for produksjon av sau og ammeku økes satsene for en rekke av tilskuddsordningene som er rettet mot det grovførbaserte husdyrholdet. For begge de grovførbaserte produksjonene økes satsene for beitetilskuddene for å bidra til bruk av gårdens ressurser. Disse medlemmer merker seg at distriktstilskuddene for storfe og sau særlig heves for å bedre rammevilkårene for husdyrhold i Nord-Norge.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne viser til at ammegeit for kjøtt- og ullproduksjon har store likhetstrekk med saueproduksjon, men at de to produksjonsformene behandles vesentlig ulikt i tilskuddsregelverket. For sau utbetales husdyrtilskudd fra første leveår, mens en ammegeit i dag må ha kjeet før den er tilskuddsberettiget, noe som i praksis kan inne-

bære at dyret er tre år gammelt før tilskudd utløses. Disse medlemmer merker seg at dette straffer faglig anbefalt driftspraksis, og at staten selv foreslo å harmonisere regelverket under jordbruksoppgjøret 2022. Disse medlemmer mener de to produksjonsformene bør likebehandles.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen endre definisjonen av ammegeit i tilskuddsregelverket slik at kode 142 Ammegeit omfatter geit født før 1. juli året før telledato, i tråd med tilsvarende definisjon for sau.»

Disse medlemmer merker seg videre at det i årets jordbruksoppgjør er avtalt å innføre et innslagspunkt på 20 ammegeiter for å motta husdyrtilskudd. Disse medlemmer mener tiltaket er innført uten tilstrekkelig konsekvensutredning, og vil særlig peke på at innslagspunktet kan ramme produsenter av fiber fra geit, herunder mohair og kasjmir, på en utilsiktet måte. For disse produsentene er ull hovedproduktet, besetningsstrukturen er annerledes enn i kjøttorientert produksjon, og et krav om 20 ammegeiter som har fått kje, kan i praksis utelukke en hel produksjonsform.

Disse medlemmer mener det mest betenkelige ved innslagspunktet er at det etablerer et prinsipp som kan utvides til andre produksjoner, for eksempel sau, og dermed svekke økonomien i nettopp de minste brukerne som er viktige for et landbruk over hele landet. Disse medlemmer mener et slikt grep står i motstrid til målet om økt selvforsyning og styrket beredskap.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen, i god tid før innslagspunktet på 20 ammegeiter trer i kraft, gjennomføre en helhetlig konsekvensutredning som belyser virkningene for ulike ammegeitproduksjoner, herunder ullbasert geithold, og vurderer alternative innretninger, slik at eventuelle justeringer kan innarbeides i jordbruksoppgjøret 2027.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre viser til at markedsreguleringen for sau skaper vedvarende markedsforstyrrelser. Volumene som går innom reguleringslagring, svinger betydelig fra år til år, fra over 1 700 tonn i 2019 til null i perioden 2020–2023, og tilbake til betydelige volumer i 2024, 2025 og 2026. Disse medlemmer mener en slik variasjon i seg selv er et signal om at prisen settes feil, og at reguleringslagringen ikke løser det underliggende problemet.

Disse medlemmer peker på at store volumer som lagres på fellesskapets regning og deretter selges med frysefradrag, undergraver ordinær markedspris og

skaper prisforventninger hos kundene som ikke svarer med engrosprisen. Dette gir store tap for slakterier som ikke har tilgang til reguleringslagring, og svekker over tid kjøttbransjens interesse for å bruke sauekjøtt som råvare. Disse medlemmer merker seg at markedsaktørene selv håndterte sauemarkedet uten reguleringslagring i flere år, og at dette fungerte godt.

Disse medlemmer mener prisen på sau må settes slik at markedet klareres løpende, og at det er aktørene i markedet selv som er best egnet til å sikre denne balansen.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen avvikle markedsreguleringen for sau.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Rødt mener det er viktig med en aktiv politikk for å stimulere til bruk av beiteressursene i Norge. Disse medlemmer viser til at Norge ensidig har gitt importkvoter på 400 tonn sau og lam under det såkalte GSP-systemet fra Botswana, Namibia og Eswatini. Disse medlemmer mener av hensyn til selvforsyning at denne ordningen bør avvikles.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen avvikle GSP-kvoten for tollfri import av sau og lam fra Botswana, Namibia og Eswatini.»

SVIN

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre viser til at konsesjonsgrensene for gris på 2 100 enheter ble fastsatt i 2004 og ikke er justert siden, til tross for at framføringstiden har blitt redusert med om lag 20 pst. i samme periode. Dette innebærer i praksis at bønder i dag ikke kan utnytte driftsbygningene fullt innenfor gjeldende grenser.

Disse medlemmer merker seg at importen av svinekjøtt var betydelig i 2025 og prognosen viser at dette vil fortsette i 2026. Samtidig har norske produsenter med ledig kapasitet ikke mulighet til å øke produksjonen for å møte etterspørselen. Disse medlemmer mener dette illustrerer at et utdatert konsesjonsregelverk hindrer markedet i å fungere.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen forenkle konsesjonsregelverket for svin for å bidra til bedre balanse i markedet ved enten å endre dagens struktur hvor det maksimalt er tillatt med 105 purker og maksimalt 2 100

oppdrettsgris, til å bruke smågris som måltall, eller øke konsesjonsgrensa på gris fra 2 100 til 2 800.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne viser til at Stortinget ved to anledninger har fattet tydelige vedtak om å styrke dyrevelferden i svinenæringen. I behandlingen av Dokument 8:25 S (2021–2022), jf. Innst. 130 S (2021–2022), fattet Stortinget vedtak nr. 382, hvor regjeringen ble bedt om å se på insentiver som vil øke dyrevelferden i svinenæringen, særlig når det gjelder areal, underlag og miljøberikelse, samt stille strengere krav til dyrevelferd ved oppgraderinger av driftsbygninger eller nybygg. I næringskomiteens innstilling ble det presisert at skjerping av regelverket på enkelte områder var riktig og nødvendig allerede da, uavhengig av den varslede dyrevelferdsmeldingen.

Disse medlemmer viser videre til Stortingets behandling av Meld. St. 8 (2024–2025), jf. Innst. 200 S (2024–2025), hvor regjeringen ble bedt om snarest å gjennomgå og endre forskrift om hold av svin for å øke dyrevelferden. Formålet var å innføre økte krav til areal, krav om mykt underlag og bedre miljøberikelse samt strengere krav ved oppgraderinger og nybygg.

Disse medlemmer merker seg at i Landbruks- og matdepartementets bestilling av 20. juni 2025 til Mattilsynet om utarbeidelse av utkast til endringer i forskrift om hold av svin er ikke disse vedtakene fulgt opp. Bestillingen omtaler kun arealøkning i fødebinger ved oppgradering og nybygg (vedtak nr. 564) samt forbud mot fiksering i fødebinger (vedtak nr. 565), men ikke de bredere føringene om areal, mykt underlag og miljøberikelse.

Disse medlemmer viser videre til at fagmiljøer, blant annet ved NMBU, mener at dagens forskrift om hold av svin er faglig utdatert, og at det foreligger tilstrekkelig kunnskap til å styrke regelverket. Forskningsgruppen peker på behov for økt areal, mykt underlag, mer miljøberikelse og mer fleksible og varierte oppstillingsmiljøer, som for eksempel tallefjøs.

Disse medlemmer understreker at mange svineprodusenter nå står foran store investeringer og oppgraderinger av driftsbygninger. Dersom minstekravene ikke oppdateres i tråd med oppdatert kunnskap og Stortingets vedtak, risikerer man at det investeres i løsninger som senere må bygges om for å tilfredsstillere strengere krav. Disse medlemmer understreker at det vil være svært uheldig både for dyrevelferden og for næringens økonomi, og henstiller derfor til regjeringen om at arbeid med å følge opp Stortingets vedtak om hold av svin får høyere prioritet.

MELK

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre viser til at det i 2014 ble innført et

felles produksjonstak på 900 000 liter for alle melkeforetak, uavhengig om det er organisert som enkeltpersonforetak eller samvirke. Disse medlemmer merker seg at dette produksjonstaket ble senket til 700 000 liter av den nåværende regjeringen, og mener denne reverseringen svekker forutsigbarheten for bønder som har investert med utgangspunkt i gjeldende rammebetingelser, og begrenser mulighetene for effektiv drift. Disse medlemmer mener produksjonstaket bør økes til 1 200 000 liter for alle foretak, da et lavere produksjonstak hindrer effektivisering og innovasjon i sektoren.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen innføre et felles produksjonstak for alle melkeforetak på 1 200 000 liter.»

GRØNTPRODUKSJON

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Høyre, viser til at jordbruksavtalen 2026 innebærer økte målpriser og pris- og arealtilskudd til frukt, bær, grønnsaker og andre plantebaserte produksjoner samt videreføring og styrking av investeringsvirkemidler gjennom IBU-ordningen. Det er også avtalt et nytt tilskudd til markedshager. Dette er gode og viktige skritt i riktig retning. Flertallet merker seg videre at det i økende grad rettes oppmerksomhet mot produksjon av norsk planteprotein, som erter, bønner og andre vekster, som kan bidra til økt selvforsyning basert på norske arealressurser.

Komiteens medlemmer fra Rødt og Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti mener likevel at det trengs en vesentlig tydeligere prioritering av grøntnæringen i kommende jordbruksoppgjør, for å nå målene i Meld. St. 11 (2023–2024) om økt etterspørsel og produksjon av norsk frukt, bær, grønnsaker og poteter. Grøntsektoren er fortsatt underrepresentert i den samlede virkemiddelbruken, til tross for at dette er produksjoner hvor norskandelen generelt er svært lav, samtidig som potensialet er stort for høyere selvforsyning, bedre utnyttelse av matjord og redusert klimaavtrykk. En økt satsing på grøntsektoren spiller også på lag med de offisielle, helsebaserte kostrådene for befolkningen.

Disse medlemmer viser til at grøntprodusenter opplever økte kostnader og høy risiko for avlinger, og mener at en større andel av jordbruksavtalens vekst i tilskudd og investeringsmidler bør rettes mot frukt, bær, grønnsaker og planteproteiner i kommende oppgjør.

KORN

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti

Senterpartiet, Rødt og Miljøpartiet De Grønne, viser til at avtalen gir et løft for norsk kornproduksjon. Partene er enige om at beredskapslagring av såkorn skal styrkes og forbedres med 9 mill. kroner. Flertallet viser til at det har vært en betydelig satsing på økt dyrking av hvete og proteinveksten de siste jordbruksoppgjørene, og denne satsingen fortsetter i årets oppgjør. Flertallet merker seg videre at økonomien i kornproduksjonen i distriktene og fraktordningene for korn og kraftfôr styrkes.

Flertallet viser til målene om at norskandelen i matmelet skal nå 90 pst. innen 2030, og at norskandelen i kraftfôret skal nå 70 pst. innen 2034. Flertallet merker seg at jordbruksoppgjøret 2026 styrker økonomien i dyrking av hvete og proteinvekster, og at det er enighet om å nedsette en ekspertgruppe som skal vurdere flaskehalsen og investeringsbehov i infrastrukturen i kornsektoren.

Flertallet viser til at økt produksjon av mathvete og proteinvekster i hovedsak vil skje på de beste kornarealene, og at dette kan fortrenge produksjon av førkorn. Flertallet mener derfor at satsingen må kombineres med tiltak som sikrer økt produksjon av bygg og havre i randsonene, slik at målet om økt norskandel i kraftfôret ikke svekkes.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre mener at norsk matberedskap må bygge på best mulig utnyttelse av landets tilgjengelige ressurser. I et land der store deler av jordbruksarealet er best egnet til grasproduksjon og beiting, er det naturlig at en betydelig del av matproduksjonen skjer gjennom husdyrhold basert på norske førressurser. Årets avtale legger opp til en stor økning av tilskudd til kornproduksjonen, som i flere tilfeller hverken er produksjonsstimulerende eller fører til økt produksjon av norsk matkorn.

Disse medlemmer viser til at Norge i tillegg hvert år importerer betydelige mengder fôrråvarer. En politikk som skal styrke selvforsyningen må derfor redusere avhengigheten av importerte innsatsfaktorer og stimulere til økt bruk av norske ressurser. Etter disse medlemmers syn er det vanskelig å styrke selvforsyningen vesentlig dersom produksjonen i økende grad baseres på råvarer fra utlandet til produksjoner som ikke er avhengige av norske arealer.

Disse medlemmer mener at jordbrukspolitikken i for stor grad har gjort importert fôrråvare og produksjon av enorme mengder førkorn til et stadig viktigere innsatsmiddel i husdyrproduksjonen, på bekostning av beitearealer, utmarksressurser og grasbasert produksjon.

Disse medlemmer understreker at Norge i dag er avhengig av importerte innsatsfaktorer for å opprettholde deler av matproduksjonen. Denne avhengighe-

ten gjør landbruket mer sårbart for internasjonale kriser, handelsforstyrrelser og prisøkninger. Etter disse medlemmers syn bør landbrukspolitikken derfor innrettes slik at jordbrukets avhengighet av import reduseres, og at produksjonen i størst mulig grad bygger på norske ressurser.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Rødt og Miljøpartiet De Grønne understreker at målene for kornsektoren forutsetter tilstrekkelig kapasitet til motak, tørking og lagring i alle ledd av verdikjeden. Disse medlemmer viser til at oppbyggingen av beredskapslager for matkorn må komme i tillegg til, og ikke på bekostning av, lagerkapasiteten næringen trenger for å håndtere økt norsk kornproduksjon.

Disse medlemmer er bekymret for at mandatet til ekspertgruppa avgrensner utredningen ved å fastslå at den «ikke [skal] forutsette at staten bidrar direkte med finansiering av infrastrukturtiltak i kornsektoren». Disse medlemmer mener det er uheldig å avskjære offentlig medvirkning som mulig løsning før investeringsbehovet er utredet.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sikre at ekspertgruppa som skal vurdere investeringsbehovet i kornsektorens infrastruktur, ikke avskjæres fra å utrede offentlig medvirkning i finansieringen.»

3.16 Andre tema

REGIONALE MILJØPROGRAM

Komiteen viser til at bevilgningene til regionale miljøprogram er økt med 255 mill. kroner. Dette er midler som har som mål å nå jordbrukets klimamål.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet og Miljøpartiet De Grønne, viser til at midlene bidrar i mindre grad til produksjon og inntekt for bonden.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Rødt og Miljøpartiet De Grønne viser til at regionale miljøprogram (RMP) er styrket i jordbruksavtalen 2026. Disse medlemmer støtter dette som et viktig virkemiddel for å redusere utslipp av klimagasser, næringsavrenning og tap av naturmangfold fra jordbruket, og særlig for å bedre vannmiljø og habitat for fisk og annet marint liv i vassdrag og fjorder. Tiltak som bevaring av kantsoner, redusert høstpløying med åker i stubb eller direktesådd høstkorn er også viktige for å beskytte matjord ved ekstremvær, både tørke og flom.

Komiteens medlem fra Miljøpartiet De Grønne viser videre til klimaavtalen mellom staten og jordbruket, som forutsetter betydelige utslippskutt innen 2030. Dette medlem mener RMP-ordningen må forbedres slik at de mest effektive tiltakene for klima og vannmiljø prioriteres. Blant annet bør ordningen i større grad innrettes slik at tiltakene som får støtte, også bidrar til måloppnåelse i klimaavtalen, som økt karbonbinding i jord, redusert jordarbeiding, fangvekster og bedre gjødselhåndtering.

LANDBRUKETS UTVIKLINGSFOND

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til at landbrukets utviklingsfond gir rom for en rekke viktige satsinger som både bidrar til å styrke miljøprofilen og å øke verdiskapingen i landbruket.

OSLOFJORDEN

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Rødt og Miljøpartiet De Grønne, viser til at jordbruksavtalen inneholder flere tiltak for å bedre miljøtilstanden i Oslofjorden. Blant annet styrkes både øremerkingen til Oslofjorden over regionale miljøprogram (RMP) og tilskuddsrammen til spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL), med føring om at kommuner med areal som drenerer til vassdrag som renner ut i Oslofjorden, får en større del av økningen.

Flertallet har merket seg at Helhetlig plan for Oslofjorden 2021–2026 er inne i sitt siste år, og at regjeringen arbeider med forslag til ny plan for perioden 2026–2030, som planlegges sendt på høring før sommeren.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne understreker at den økologiske krisen i Oslofjorden langt fra er løst, og at det vil være avgjørende med betydelige midler til å hindre avrenning i Oslofjordens nedbørsfelt over jordbruksoppgjøret også i kommende år.

3.17 Særmerknader fra partiene i komiteen

MERKNADER FRA ARBEIDERPARTIET

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at årets jordbruksforhandlinger har foregått med et alvorlig bakteppe. Internasjonal uro gir økt kostnadspress og mer usikkerhet, også for jordbruket. Disse medlemmer viser til at regjeringen setter beredskap, selvforsyning og matproduksjon høyt, og at den inngåtte jordbruksavtalen prioriterer økte inntektsmuligheter og økt selvforsyning.

Disse medlemmer viser til at siden 2021, da den første regjeringen Støre overtok, har bevilgningene til jordbruket økt med nær 97 pst. Med årets avtale viderefører Arbeiderparti-regjeringen innsatsen for å styrke selvforsyningen av mat, og fortsetter å gi forutsigbarhet for inntektsmuligheter i jordbruket. Disse medlemmer mener dette vitner om et viktig veivalg fra regjeringens side for å sikre norsk matproduksjon og landbruk over hele landet. Disse medlemmer merker seg at opptrappingsplanen har hatt stor betydning for jordbrukets inntektsmuligheter, og ser det som viktig at årets avtale legger til rette for at jordbruket får inntektsmuligheter på nivå med sammenligningsgruppen i 2027, i tråd med de måla man har satt.

Disse medlemmer vil spesielt vise til at årets jordbruksoppgjør innebærer en velferdsreform ved å fjerne all samordning for alle typer inntekter ved svangerskap og fødsel. Regjeringen ønsker at flere unge skal velge å gå inn i norsk landbruk. Da trengs velferdsordninger som gir kvinnelige bønder trygghet for at de får nødvendig avlastning ved svangerskap og fødsel, noe årets avtale bidrar til.

MERKNADER FRA FREMSKRITTPARTIET

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at bondens inntekter er politisk styrt, mens utgiftene er markedsstyrt, og at dette medfører at bøndene blir avhengige av handlingsrommet og velviljen til enhver tids sittende flertall. Disse medlemmer mener at dette er et uholdbart system, og mener at det bør være et politisk mål at andelen av bondens inntekter som kommer fra markedet, må økes.

Disse medlemmer mener norsk landbruks konkurransevne må styrkes, slik at næringen kan baseres på markedsøkonomiske prinsipper, slik som næringslivet ellers. Disse medlemmer mener dagens landbrukspolitikk baserer seg på utdaterte politiske prinsipper, der fraværet av markedsmekanismer er stort. Disse medlemmer mener en modernisering av landbruket, der bøndene anses som selvstendig næringsdrivende, vil være med på å stimulere til vekst og lønnsomhet i landbruket.

Disse medlemmer viser til at andre matprodusenter, som fiskerinæringen, produserer store mengder mat uten å motta statlig støtte og subsidier. Disse medlemmer mener en fremtidsrettet landbrukspolitikk må bestå av færre politiske reguleringer, et friere mat- og handelsmarked, fjerning av tollvernet og eksponering for utenlandsk konkurranse. Disse medlemmer mener det store behovet for statlige overføringer til landbruket, i kombinasjon med streng statlig regulering, skaper en statlig maktkonsentrasjon i landbruket. Et markedsbasert landbruk vil være med på å desentralisere makten og sørge for mer makt til bøndene.

Disse medlemmer påpeker at Fremskrittspartiet ønsker en landbrukspolitikk som satser på heltidsbonden. Disse medlemmer mener at de direkte tilskuddene i jordbruket i stor grad er omfordelende, og favoriserer smådrift fremfor stordrift i jordbruket. Disse medlemmer mener man med dagens ordning setter distriktspolitikken foran matproduksjon. Disse medlemmer mener det er en styrke i norsk landbruk at den er til stede i alle regioner, men at hovedprioriteringen i landbruket må være en sterk matproduksjon, og at behovet for statlige overføringer er redusert.

Disse medlemmer peker på at overføringene fra staten gjennom jordbruksoppgjøret øker år for år, spesielt dramatisk under den sittende regjeringen. Samtidig som begrensningene bøndene møter som frie næringsaktører, ikke reduseres, og i flere tilfeller økes. Disse medlemmer understreker sitt prinsipielle syn om at forhandlingsinstituttet bør gjennomgås og legges om.

MERKNADER FRA HØYRE

Komiteens medlemmer fra Høyre sin visjon for norsk landbruk er et landbruk som er moderne, innovativt og bærekraftig. Et landbruk som skal sikre Norge tilgang på ren, norsk mat, produsert over hele landet. Disse medlemmer ønsker en jordbrukspolitikk som gjør næringen attraktiv å jobbe i, og som samtidig leverer god beredskap, et tradisjonsrikt og flott kulturlandskap, lavere utslipp, spredt bosetting og trygg mat som forbrukerne etterspør.

Disse medlemmer viser til at norsk landbruk og matproduksjon påvirkes av en rekke utviklingstrekk i samfunnet. Likevel har mange av virkemidlene og ordningene ligget fast i mange tiår, samtidig som overføringene til jordbruket har økt kraftig de siste årene – uten at det har bidratt til nevneverdige endringer i situasjonen for landbruket. Disse medlemmer mener at tiden er overmoden for en omfattende og grundig modernisering av norsk landbrukspolitikk. Den tradisjonelle norske jordbruksmodellen, preget av komplekse støtteordninger og omfattende reguleringer, generisk volumproduksjon i mindre bruk, og innlåsende ordninger som reduserer mangfold, innovasjon og markedstilpassing, møter i dag en rekke utfordringer knyttet til global konkurranse, klimaendringer og endrede forbrukerpreferanser.

Disse medlemmer viser til at dersom Norge skal klare å møte de store utfordringene landbruket og norsk matproduksjon står overfor, er det viktig ikke å låse norsk jordbruk ytterligere inn i eksisterende mønstre som hindrer det i å finne en god balanse mellom nødvendige reguleringer og fleksibilitet for innovasjon og vekst.

Disse medlemmer viser til at jordbrukspolitikken i dag primært insentiverer generisk volumproduk-

sjon, men hvor produksjonsmulighetene til den enkelte bonde samtidig begrenses av kvoter og reguleringer. Dermed oppnås verken skalafordeler eller spesialisering, og målsetningene om matsikkerhet, selvforsyning og verdiskaping svekkes. Konsekvensen er at stadig flere gårdsbruk legges ned, og flere vegrer seg for å bli bønder. Det svekker norsk matberedskap, landbruket og distriktene.

Disse medlemmer mener det er maktpåliggende å se på hvordan den norske jordbrukspolitikken er innrettet, og om den i det hele tatt er rigget for å løse de utfordringene jordbruket står overfor. Eller om realiteten egentlig er at jordbrukspolitikken er innrettet på en måte som bare bidrar til et eskalerende subsidiebehov med en rekke innlåsende effekter som hemmer bøndene.

Disse medlemmer merker seg at departementet i proposisjonen påpeker at

«Jordbrukspolitikken har flere målkonflikter og det er en krevende oppgave å utforme virkemiddelsystemet på en god måte i avveiningen mellom de kryssende hensynene. Blir målene for mange og virkemidlene for komplekse, kan konsekvenser av virkemiddelbruken være vanskelig å få oversikt over. Det kan svekke jordbrukspolitikkenes legitimitet. Det må være partenes felles ansvar og interesse at man så langt som mulig unngår en slik utvikling. [...] Nye tilskudd og ytterligere differensiering vil over tid gi et enda mer uoversiktlig virkemiddelsystem, usikker måloppnåelse og behov for økt forvaltning, mer byråkrati og mer administrasjon i jordbruksforetakene. Det vil dessuten svekke mulighetene for økt produktivitet.»

Disse medlemmer er helt enige i denne beskrivelsen, men vil påpeke at dette ikke er et tenkt scenario, men realiteten i norsk jordbrukspolitikk og landbruk i dag.

Disse medlemmer viser til at de overordnede målene i norsk landbrukspolitikk har ligget fast lenge. Disse fire er matsikkerhet, landbruk over hele landet, økt verdiskaping og bærekraftig jordbruk. I tillegg er det en rekke undermål under hvert av disse. Det er utfordrende at mange og til dels motstridende mål i den norske landbrukspolitikken gjør den både vanskelig å forstå, vanskelig å måle og vanskelig å følge opp. Disse medlemmer mener matsikkerhet og verdiskaping bør være de overordnede målene for norsk landbrukspolitikk.

Disse medlemmer mener at norsk landbrukspolitikk må prioritere forbrukerens behov og ønsker tydeligere. Dagens politikk, med omfattende støtteordninger og reguleringer, er i for stor grad produsentstyrt, og tar ikke tilstrekkelig hensyn til forbrukernes preferanser og betalingsvilje. Det er viktig at jordbrukspolitikken tilpasses de faktiske etterspørselsforholdene i markedet. En politikk som fører til overproduksjon av varer forbrukerne ikke etterspør, eller som hindrer etablering av nye markedsaktører, er økonomisk ineffektiv og lite bærekraftig. Norge har i dag et sterkt importvern som beskytter norsk landbruk mot internasjo-

nal konkurranse, men samtidig begrenser dette tilbudet av varer og øker prisene for norske forbrukere. Disse medlemmer mener Norge skal ha et importvern, men at det er nødvendig med en grundig gjennomgang og justering av importvernet, slik at det bedre balanse- rer hensynet til landbruket og hensynet til forbrukerne.

Disse medlemmer viser til at markedsreguleringen, som i dag styres av store samvirkeforetak, også har klare svakheter som svekker konkurransen i matvaremarkedet. Markedsreguleringen fører tidvis til ubalanser som store overskudd på enkelte varer og underskudd på andre. Dette skaper ineffektivitet, høye priser og redusert utvalg for forbrukerne. Disse medlemmer mener derfor at ansvaret for markedsregulering av melk og kjøtt bør flyttes fra samvirkeforetakene til en uavhengig offentlig aktør for å sikre en mer effektiv og konkurransenøytral regulering. Markedsreguleringen på egg bør avvikles. Disse medlemmer viser i den sammenheng til de positive erfaringene fra dereguleringen av markedsreguleringen for kylling og fjærkre i 2007 under Stoltenberg II-regjeringen som besto av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Disse medlemmer viser til at Høyres mål er et norsk landbruk som er lønnsomt, innovativt og bærekraftig. Høyre vil legge til rette for landbruk i hele landet og føre en landbrukspolitikk som gjør næringen attraktiv å jobbe i. Landbruket skal bidra til god beredskap, et tradisjonsrikt kulturlandskap, lavere utslipp, spredt bosetting og trygg mat som forbrukerne etterspør. Disse medlemmer legger til grunn at bonden først og fremst skal være selvstendig næringsdrivende, og gjøre landbruket mindre avhengig av offentlige overføringer ved å legge til rette for flere inntektsmuligheter og økt lønnsomhet.

Disse medlemmer mener bønder først og fremst er selvstendige næringsdrivende, og at jordbruket må bli mer markeds- og forbrukertilpasset. Dagens jordbrukspolitikk gjenspeiler etter disse medlemmers vurdering ikke det synet. Norsk jordbruk bør bli mer moderne, innovativt og bærekraftig, og bidra til å sikre Norge tilgang på ren, norsk mat, produsert over hele landet. Disse medlemmer mener det er på tide å løfte blikket og tenke nytt rundt hvordan vi ønsker at landbruket skal være i fremtiden. Norsk landbruk ønsker mer innovasjon og en sterkere satsing på teknologi. Disse medlemmer vil derfor ikke stemme for årets jordbruksoppgjør.

MERKNADER FRA SOSIALISTISK VENSTREPARTI

Medlemen i komiteen frå Sosialistisk Venstreparti viser til at årets jordbruksavtale inneholdt flere positive element. Det er særleg at opptrappinga av bøndenes inntektsmoglegheiter blir vidareført, at velferdsordningane blir styrkte, at tilskot til bei-

tebruk og setring blir styrkt, at satsinga på marknadshagar og småskala planteproduksjon blir vidareført og at satsinga på bevaringsverdige husdyrrasar blir styrkt. Denne medlemen understrekar samtidig at det er behov for fleire tiltak for å sikra reell jamstilling, auka produksjon basert på norske ressursar, landbruk i heile landet og større naturmangfald.

Denne medlemen understrekar at målet om jamstilling er grunnleggjande i norsk jordbrukspolitik og meiner at jamstilling må gjelda alle produksjonar, bruksstorleikar og landsdelar. I dette arbeidet må realistiske og ærlege tal på bondens inntekt leggast til grunn.

Denne medlemen viser til at jordbruksavtalen 2026 inneber viktige forbetringar i velferdsordningane. Gode velferdsordningar er avgjerande for rekruttering, likestilling og moglegheita til å stå i næringa over tid. Arbeidet med å styrkja velferdsordningane må derfor vidareførast slik at bønder får likeverdige rettar med andre grupper.

Denne medlemen peikar på at aktiv jordbruksdrift er avgjerande for å oppretthalda biologisk mangfald og meiner at beitebruk er ein nøkkel i så måte. Kulturlandskapet er eit viktig økosystem, og denne medlemen vil framheva betydninga av bevaringsverdige husdyrrasar og genetisk mangfald.

Denne medlemen understrekar at norsk mat-sikkerheit må byggjast på naturgitte føresetnader. Det inneber at planteproduksjon må styrkjast der forholda ligg til rette, og at gras- og beiteressursar må utnyttast gjennom husdyrproduksjon. Samtidig som drøvtyggjarbasert produksjon er nødvendig for å utnytta norske ressursar, er auka produksjon av korn, grønt og frukt avgjerande for å oppnå auka sjølvforsyning.

Denne medlemen meiner vidare at økologisk landbruk må styrkjast, at jordvernet må strammast opp for å sikra framtidig matproduksjon og at prøveordninga med teigbasert tilskot bør vidareførast. Dessutan bør kravet om minimum 20 mordyr i ammegeitordninga fjernast.

MERKNADER FRA SENTERPARTIET

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til at jordbruket er en næring som er svært avhengig av de politiske rammevilkårene. Samtidig gjør den sikkerhetspolitiske situasjonen at det er et stort behov for å styrke selvforsyningen av mat i Norge.inntekt for bonden er både et mål i seg selv og det viktigste virkemidlet for å nå flere av de andre landbrukspolitiske målene.

Dette medlem viser til at Senterpartiet alltid har slåss for bedre vilkår for matproduksjon i Norge. De siste årene har Senterpartiet både i regjering og fra Stortinget fått til betydelige forbedringer for norsk matproduksjon.

Dette medlem er glad for at inntektsnivået i jordbruket også i årets jordbruksavtale får et betydelig løft og at målet om inntektsjamstilling blir nådd. Dette medlem mener det er selvsagt at inntektsgapet ikke igjen skal øke. Samtidig er det viktig at satsingen i jordbruksoppjøret følges opp med andre politiske tiltak som kan styrke jordbrukets økonomi både i form av høyere inntekter og i form av reduserte kostnader og redusert skatte- og avgiftsbelastning.

Dette medlem mener det er viktig at virkemidlene i jordbruket rettes inn mot økt produksjon og økt inntekt for bonden. Unødvendig byråkrati må fjernes og bonden må få bestemme mest mulig over sin egen gård.

Dette medlem viser til at jordbruket i Norge drives på en klimavennlig og god måte. Senterpartiet er derfor motstander av økte avgifter og andre politiske tiltak som vil redusere norsk produksjon og øke importen av mat.

MERKNADER FRA RØDT

Komiteens medlem fra Rødt viser til at jordbrukets samfunnsoppdrag er å produsere nok og trygg mat basert på norske ressursar, og å øke selvforsyningen gjennom å utnytte jordbruksarealene over hele landet. Dette medlem mener et variert familielandbruk, med en blanding av små, mellomstore og store bruk, er grunnstammen i norsk matproduksjon og en forutsetning for levende bygder, spredt bosetting og matberedskap.

Dette medlem mener at utviklingen i jordbruket over tid har gått i retning av færre og større bruk, økt sentralisering og svakere utnyttelse av arealressursene i hele landet.

Dette medlem understreker at denne utviklingen svekker både selvforsyningen, beredskapen og grunnlaget for bosetting og verdiskaping i distriktene.

Dette medlem understreker at en forutsetning for å sikre matvareberedskapen og øke sjølvforsyningen er at bøndenes inntekter jamstilles med andre grupper, både økonomisk og sosialt.

Dette medlem viser til at de store dagligvarekjedene øker sine milliardinntekter samtidig som bøndenes økonomi svekkes. Dette medlem mener dagligvarekjedenes makt har styrka seg på bekostning av matprodusenter og forbrukere, og at dette svekker både konkurransen og fordelingen av verdiskapingen i verdikjeden for mat. Dette medlem mener det er behov for sterkere statlig regulering av dagligvarekjedene for å sikre forbrukernes interesser, og for å sikre at bøndene får en større del av utsalgsprisen i butikk.

MERKNADER FRA MILJØPARTIET DE GRØNNE

Komiteens medlem fra Miljøpartiet De Grønne mener at målet med jordbrukspolitikken er

et livskraftig, ressursmart og klimarobust landbruk som produserer sunn mat til egen befolkning på en måte som tar vare på bonden, dyrene og naturen, og som utnytter ressursgrunnlaget på en måte som bidrar til et netto-null-samfunn.

Dette medlem viser til at norsk landbruk står overfor en dobbel utfordring: å sikre matberedskap og selvforsyning, samtidig som sektoren må bidra til å løse klima- og naturkrisen. Dette medlem mener jordbrukspolitikken må innrettes slik at den styrker bøndernes økonomi og sosiale rettigheter, samtidig som den premierer drift som tar vare på natur, klima og dyrene.

Dette medlem understreker at bønder må sikres en inntektsutvikling og velferdsordninger på linje med andre grupper i samfunnet. Rekruttering til næringen forutsetter økonomisk trygghet, gode sosiale rettigheter og rammevilkår som gjør det mulig å drive små og mellomstore bruk over hele landet.

Dette medlem mener jordbruksavtalen i større grad må belønne produksjon som bygger på norske ressurser, styrker jordhelse og biologisk mangfold, reduserer avhengigheten av importert fôr og gjødselvarer, og bidrar til økt selvforsyning. Tilskuddssystemet bør i større grad vri støtten mot klima- og naturvennlige driftsformer og stimulere til økt produksjon av korn, frukt, bær, grønnsaker og planteproteiner.

Dette medlem viser til at norsk landbruk må gjennomføre utslippskutt som er varige og systemendrende. Klimapolitikken i jordbruket må ses i sammenheng med naturhensyn, dyrevelferd og matsikkerhet. Omstillingen må derfor bygge på tiltak som reduserer utslipp gjennom klok og kunnskapsbasert agronomi, bedre ressursutnyttelse, bedre gjødselplanlegging, mindre kjøring og transport, styrket karbonlagring i jord og mer sirkulære matsystemer, i tillegg til ny klimateknologi på gården.

Dette medlem mener at god dyrevelferd må være et grunnleggende premiss for alt husdyrhold. Tilskudd og investeringer bør i større grad innrettes mot driftsformer som gir dyrene bedre velferd, tilgang til uteområder og beite, og som samtidig bidrar til å opprettholde kulturlandskap og biologisk mangfold. Dette medlem understreker at dyrevelferden generelt ikke er god nok i de mest intensive produksjonene, som gris, verpehøns og slaktekylling.

Dette medlem vil særlig understreke behovet for en sterkere satsing på økologisk landbruk. Økologisk drift gir viktige gevinster for naturmangfold, jordhelse og redusert bruk av importerte innsatsfaktorer, og mer kunnskap og utvikling av økologisk agronomi er vesentlig for norsk matberedskap. Jordbruksavtalen bør derfor legge til rette for at en betydelig større andel av norsk matproduksjon og offentlige matinnkjøp blir økologiske, i tråd med Stortingets vedtatte mål om at 10 pst. av jordbruksarealet skal være økologisk innen 2032.

MERKNADER FRA KRISTELIG FOLKEPARTI

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti støtter den inngåtte jordbruksavtalen og merker seg at avtalerammen på 3 660 mill. kroner innebærer et reelt inntektsløft for næringen, i tråd med målet om å tette inntektsgapet mellom bønder og andre grupper innen 2027.

Dette medlem mener jordbrukspolitikken må forankres i et tydelig forvalteransvar. Norsk landbruk forvalter fellesskapets naturressurser på vegne av fremtidige generasjoner. Det juridiske vernet av matjord må styrkes, og terskelen for nedbygging av dyrket og dyrkbar mark bør være svært høy. Dette medlem vil understreke at bo- og driveplikten er et sentralt virkemiddel for å holde gårdsbruk i aktiv drift, og at kommunene må håndheve denne konsekvent.

Dette medlem vil fremheve familielandbruket som bærebjelke i norsk landbruk. Den selveiende bonden er en grunnstein i Kristelig Folkepartis jordbrukspolitikk. Gårdsbruk drevet av familier gir kontinuitet, lokal kunnskap og stabile lokalsamfunn. Det er avgjørende for levende bygder i hele landet. Gode inntektsmuligheter er en forutsetning for rekruttering, særlig for at unge skal kunne overta gårdsbruk i mellomsjiktet, som verken har stordriftsfordeler eller fanges opp av særordninger for de minste. Dette medlem mener det bør innføres gårdsparing for unge med skattefradrag tilsvarende BSU-ordningen samt en jordbrukskonto som gjør det mulig å fordele inntekt og skatt over flere år.

Dette medlem vil peke på at matberedskap har blitt et mer akutt politisk ansvar. Gjødselprisene steg markant i kjølvannet av krigen i Iran, og internasjonal matforsyning er sårbar. Norsk selvforsyning, som er basert på korn, gras og utmarksressurser, er beredskap i praksis. Kristelig Folkepartis mål om en selvforsyningsgrad på 50 pst. innen 2030 ligger fast.

Dette medlem mener klima- og miljøtiltak i jordbruket må utformes slik at de reduserer utslipp uten å svekke grunnlaget for norsk matproduksjon. Omstillingen må skje i samarbeid med næringen. Dette medlem vil understreke at Kristelig Folkeparti går imot innføring av særskilte avgifter på produksjon eller omsetning av rødt kjøtt.

4. Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet, Høyre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen midlertidig fjerne overproduksjonsavgiften på økologisk melk frem til det er bedre balanse mellom tilbud og etterspørsel i markedet for økologisk melk.

Forslag fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen foreslå å avvikle samordningsregelen for tilskudd til avløsning ved sykdom i forbindelse med statsbudsjettet 2027.

Forslag fra Fremskrittspartiet og Høyre:

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen bruke «dekningsgrad» som mål på norsk matsikkerhet, i tillegg til «selvforsyningsgrad», for bedre å reflektere den reelle evnen til å sikre matforsyningen i landet.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen flytte ansvaret for markedsregulering fra samvirkeforetakene til Landbruksdirektoratet, for å sikre en mer effektiv og konkurranse- nøytral regulering.

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen avvikle markedsreguleringen på egg.

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen avvikle markedsreguleringen for sau.

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen forenkle konsesjonsregelverket for svin for å bidra til bedre balanse i markedet ved enten å endre dagens struktur hvor det maksimalt er tillatt med 105 purker og maksimalt 2 100 oppdrettsgris, til å bruke smågris som måltall, eller øke konsesjonsgrensa på gris fra 2 100 til 2 800.

Forslag 8

Stortinget ber regjeringen innføre et felles produksjonstak for alle melkeforetak på 1 200 000 liter.

Forslag fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet:

Forslag 9

Stortinget ber regjeringen sørge for at forbudet mot å bygge på myr ikke vil begrense norsk landbruk og norske skogeiere i å drive et aktivt og økonomisk bærekraftig landbruk og skogbruk.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti:

Forslag 10

Stortinget ber regjeringen følge opp vedtaket fra Meld. St. 11 (2023–2024) og etablere et måltall på 50 pst. norskandel for innkjøp i offentlig sektor.

Forslag fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Rødt:

Forslag 11

Stortinget ber regjeringen legge fram en evaluering av i hvilken grad virkemidlene i de årlige jordbruksopp- gjørene bidrar til å nå selvforsyningsmålet på 50 pst.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Rødt og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 12

Stortinget ber regjeringen sikre at ekspertgruppa som skal vurdere investeringsbehovet i kornsektorens infrastruktur, ikke avskjæres fra å utrede offentlig med- virkning i finansieringen.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Rødt:

Forslag 13

Stortinget ber regjeringen avvikle GSP-kvoten for tollfri import av sau og lam fra Botswana, Namibia og Eswatini.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 14

Stortinget ber regjeringa gjennomgå og forbedra referansebruk-modellen for å sikra betre representativitet og samsvar med jordbrukspolitiske mål, og mellom anna vurderer å inkludera alle momspliktige føretak.

Forslag 15

Stortinget ber regjeringa utarbeida forslag for å redusera eller fjerna effektiviseringsfaktoren i jordbruket fram til måla om auka sjølvforsyning og styrkt matsikkerheit er nådde.

Forslag 16

Stortinget ber regjeringa gjera botnfrådraget om til ein kvalifiseringssats, slik at alle bønder som produserer for over botnfrådragssatsen, får tilskot for det dei har produsert, med verknad frå jordbruksoppgeret i 2027.

Forslag 17

Stortinget ber regjeringen vurdere et unntak fra bunnfradraget i det nye tilskuddet for markedshager.

Forslag 18

Stortinget ber regjeringa forsterke satsinga på Nord-Noreg med tilskot retta inn mot aktiv drift, gjen- groingsareal, nydyrking og jordhelsetiltak.

Forslag 19

Stortinget ber regjeringen følge opp Stortingets ved- tak om å utrede og prøve ut et teigbasert system, eller til- svarende, for målretting av arealtilskuddene mot kre-

vende areal, og sikre at konseptutredningen for digital forvaltning av tilskudd legger til rette for dette.

Forslag 20

Stortinget ber regjeringen øke tilskuddet til utmarksbeite, slik at mer av landets utmarksressurser tas i bruk og bidrar til økt matberedskap.

Forslag 21

Stortinget ber regjeringa prioritera klimatiltak og klimatilpassing i jordbruket som styrker jordhelse, karbonbinding og matproduksjon.

Forslag 22

Stortinget ber regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2027 komme med forslag til et måltall på økologisk andel i offentlige innkjøp.

Forslag 23

Stortinget ber regjeringen endre definisjonen av ammegeit i tilskuddsregelverket slik at kode 142 Ammegeit omfatter geit født før 1. juli året før telledato, i tråd med tilsvarende definisjon for sau.

Forslag 24

Stortinget ber regjeringen, i god tid før innslagspunktet på 20 ammegeiter trer i kraft, gjennomføre en helhetlig konsekvensutredning som belyser virkningene for ulike ammegeitproduksjoner, herunder ullbasert geithold, og vurderer alternative innretninger, slik at eventuelle justeringer kan innarbeides i jordbruksoppgjøret 2027.

Forslag fra Høyre:

Forslag 25

Stortinget ber regjeringen foreta en helhetlig gjennomgang av norsk landbrukspolitikk med mål om å modernisere og forenkle den.

Forslag 26

Stortinget ber regjeringen gjennomføre en omfattende gjennomgang og reduksjon av dagens reguleringer og tilskuddsordninger i landbruket, med mål om færre og enklere ordninger som gir økt markedsorientering og bedre økonomisk bærekraft i sektoren.

Forslag 27

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å forenkle jordlovas regler for deling av jordbrukseiendom, slik at generasjonsskifter og effektiv drift lettere kan gjennomføres.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt:

Forslag 28

Stortinget ber regjeringa vidareutvikla systemet for kostnadskompensasjon i jordbruket, slik at det blir meir presist, etterprøvbart og treffsikkert.

Forslag 29

Stortinget ber regjeringen innen neste års jordbruksforhandlinger utrede et årlig grunntilskudd for å bosette seg på og drive småbruk over et gitt antall dekar jord, som betaling for fellesgoder som bosetting, aktiv drift, beredskap, landskapspleie og lokal verdiskaping, med krav til årlig minsteproduksjon.

5. Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene i komiteen fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

I

I statsbudsjettet for 2026 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
Utgifter			
1150		Til gjennomføring av jordbruksavtalen m.m.	
	21	Spesielle driftsutgifter, kan overføres, reduseres med.....	11 415 000
		fra kr 39 200 000 til kr 27 785 000	
	50	Tilskudd til Landbrukets utviklingsfond, økes med.....	12 075 000
		fra kr 2 640 253 000 til kr 2 652 328 000	

Kap.	Post Formål	Kroner
	70 Markedstiltak, <i>kan overføres</i> , økes med	55 228 000
	fra kr 317 550 000 til kr 372 778 000	
	71 Erstatninger m.m. <i>overslagsbevilgning</i> , økes med.....	18 200 000
	fra kr 104 400 000 til kr 122 600 000	
	73 Pristilskudd, <i>overslagsbevilgning</i> , økes med	49 013 000
	fra kr 6 601 303 000 til kr 6 650 316 000	
	74 Direkte tilskudd, <i>kan overføres</i> , reduseres med	73 541 000
	fra kr 17 886 445 000 til kr 17 812 904 000	
	77 Utviklingstiltak, <i>kan overføres</i> , reduseres med	36 910 000
	fra kr 452 791 000 til kr 415 881 000	
	78 Velferdsordninger, <i>kan overføres</i> , reduseres med.....	12 650 000
	fra kr 2 041 741 000 til kr 2 029 091 000	

II

Stortinget gir Landbruks- og matdepartementet fullmakt til å iverksette tiltak i henhold til det framlagte forslag til jordbruksoppgjør, herunder tiltak som er knyttet til bevilgninger i 2027.

Oslo, i næringskomiteen, den 11. juni 2026

Rune Støstad

leder

Geir Pollestad

ordfører

DET KONGELIGE
LANDBRUKS- OG MATDEPARTEMENT

Statsråden

Næringskomiteen på Stortinget
v/Rune Støstad
Stortinget
Postboks 1700 Sentrum
0026 OSLO

Deres ref
IR

Vår ref
26/1132-

Dato
5. juni 2026

Spørsmål fra Næringskomiteen - Prop 98 S (2025-2026) Endringer i statsbudsjettet 2026 under Landbruks- og matdepartementet (Jordbruksoppgjøret 2026)

Jeg viser til spørsmål i brev datert 02.06.2026. Spørsmålene er besvart nedenfor.

- a) **Ber departementet anslå økonomisk ramme for jordbruksavtalen med disse forutsetningene: Gjennomsnittlig industriarbeiderlønn som sammenligningsgrunnlag og familieårsverk på hhv. 1810 timer, 1845 timer og 1880 timer. Ta utgangspunkt i samme normering, målpris og overførte midler som i Prop. 89 S (2025-2026). Hva ville endret verdi av jordbruksfradraget, rammen på oppgjøret og anslått inntektsmulighet per årsverk for 2026 til 2027 i kroner og prosent være? Vis beregningen i tabellform.**

Tabell 1 viser resultat av de forespurte beregningene. Som angitt i spørsmålet er alle andre forutsetninger enn sammenligningsgruppe og timer per årsverk i jordbruket som i årets inngåtte avtale, inkludert samme korreksjon for overproduksjon på 50 mill. kroner. Industriarbeiderlønn er hentet fra TBU for 2025, og regnet fram til 2027 med gjennomsnittlig årslønnsvekst som anslått av Norges bank i PPR nr. 1/2026.

Tabell 1. Økonomisk ramme for årets jordbruksavtale under 2 ulike forutsetninger. Mill. kroner.

	Ramme	Budsjett	Jordbruks- fradrag	Mål- priser	Overført	Inntektsvekst fra 2026, før oppgjør	Pst.
Årets avtale	3660	3237	96	233	94	91 300	13,9 %
Industriarbeider og 1700 t	2150	1777	46	233	94	36 800	5,6 %
Industriarbeider og 1810 t	984	651	7	233	94	36 800	5,6 %
Industriarbeider og 1845 t	643	321	-5	233	94	36 800	5,6 %
Industriarbeider og 1880 t	313	3	-16	233	94	36 800	5,6 %

b) Ber departementet anslå økonomisk ramme for jordbruksavtalen med disse forutsetningene a) at bøndene hadde fått inntektsvekst på linje med resten av samfunnet siden 2021 og b) med utgangspunkt i samme nivå på tilskudd som i 2021 i faste 2026-kroner? Vis beregningen i tabellform.

Både i spørsmål a) og spørsmål b) er alle andre forutsetninger enn de angitte beregnet som i den inngåtte avtalen. Tabell 2 viser beregningene for begge spørsmålene.

I spørsmål a) er jordbrukets sammenligningsinntekt i 2021 iflg. årets totalkalkyle for aktive jordbruksbedrifter økt prosentvis like mye som gjennomsnittlig årslønn iflg. SSB t.o.m. 2025 og deretter anslag fra Norges bank (PPR nr. 1/2026).

I spørsmål b) er budsjettstøtten for hele kap. 1150 i 2027 holdt på samme nivå som i 2021, regnet i faste kroner, med KPI som deflator. Det er regnet med at all endring i budsjettstøtte har inntektseffekt. Dette alternativet prioriterer budsjett hensyn. Kostnadsøkningene i perioden gjør derfor at utslaget i nettoinntekten (jordbrukets sammenligningsinntekt) blir stort. Svarene på både spørsmål a) og b) er beregnet statistisk, dvs. at det er ikke forsøkt å ta hensyn til ev. dynamiske effekter av store endringer i rammebetingelser.

Tabell 2. Økonomisk ramme for årets jordbruksavtale under 2 ulike forutsetninger. Mill. kroner.

	Ramme	Budsjett	Jordbruks- fradrag	Mål- priser	Overført	Vekst fra 2026, før oppgjør	Pst.
Årets avtale	3 660	3 237	96	233	94	91 300	13,9 %
a) Jordbruk, inntektsvekst i pst. som andre grupper fra 2021	-3 779	-3 950	-156	233	94	-177 100	-27,0 %
b) Verdifast budsjettstøtte fra 2021	-8 821	-8 820	-328	233	94	-359 100	-54,8 %

c) Hva er gjennomsnittsinntekten for gårdbrukere med hhv. 80%, 90% og 100% av næringsinntekten sin fra jordbruk?

Spørsmålet er forelagt SSB som har levert innholdet i tabell 3. Tabellen gjelder personlig drevne bruk og omfatter den delen av inntekten fra jordbruksforetaket som er ført på

hovedbrukerens skattemelding. Statistikken omfatter brukernes lønnsinntekt, netto næringsinntekt fra jordbruk, andre næringsinntekter, pensjoner og kapitalinntekter. I tabell 3 er gjeld bare trukket fra i kolonnen «*Gjennomsnittlig samlet inntekt*». Skattestatistikken for enkeltpersonforetak skiller ikke mellom næringsgjeld og privat gjeld. Videre er ikke inntekten relatert til arbeidsomfang på gårdsbruket. Hovedbrukeren utfører langt under et årsverk på bruket i gjennomsnitt. Ingen har 100 prosent av inntekten sin fra jordbruk.

Tabell 3. Gjennomsnittsinntekt for brukere, samt antall, i personlig drevne foretak, etter ulike avgrensninger.

	Antall brukere	Gj.snitt bruttoinntekt	Gj.snitt samlet inntekt ¹⁾	Gj.snitt all næringsinntekt	Gj.snitt netto jordbruksinntekt
Alle brukere	34 512	1 020 600	829 900	406 100	295 700
Brukere med 80% og over inntekt fra jordbruk	7 204	1 120 100	780 400	959 300	894 600
Brukere med 90% og over inntekt fra jordbruk	6 048	1 097 600	722 800	949 100	889 600

1) Gjennomsnittlig bruttoinntekt minus gjeldsrenter og underskudd i jordbruksinntekt.

d) Hvor mange bønder har 80% av bruttoinntekt som næringsinntekt fra jordbruk?

Som det framgår av tabell 3 i svaret på spørsmål c), var det iflg. SSB 7 204 brukere som hadde mer enn 80 prosent av inntekten fra jordbruk.

e) Viser til figur 6.3 i Prop. 98 S (2025-2026), ber om den samme oversikten i tabellform med faste 2026-kroner.

Oversikten er gitt i tabell 4 under. Faste 2026-kroner er beregnet med konsumprisindeksen som deflator.

Tabell 4. Bevilgning til gjennomføring av jordbruksavtalen (kap. 1150). Mill. løpende kroner og faste 2026-kroner, deflatert med konsumprisindeksen. Inkl. avtalen for 2027.

	Nominelle kroner	2026-kroner
2015	14 456	20 529
2016	14 591	20 001
2017	14 852	19 992
2018	16 660	21 826
2019	16 108	20 645
2020	16 646	21 069
2021	16 946	20 728
2022	20 723	23 965
2023	24 082	26 389
2024	26 989	28 689
2025	28 925	29 851
2026*	30 084	30 084
2027**	33 321	32 540
Økning fra 2015	18 865	12 011

f) Ber om en oversikt i tabellform over alle tilskuddsordninger under jordbruksavtalen og bevilgningene på disse i 2025.

Tabellen 5a viser alle tilskuddsordninger over jordbruksavtalen med saldert budsjett 2025, slik de er gjengitt i Prop 149 S (2024-2025), tabell 8.4 side 139-140.

Tabell 5a. Ordningene over jordbruksavtalen. Mill kroner.

Post	Budsjett 2025 ¹	
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	29,500
50	Tilskudd til Landbrukets utviklingsfond	2 548,553
70.11	Markedstiltak grønt	47,400
70.12	Tilskudd til råvareprisordningen	315,100
70.13	Tilskudd til avrensordningen potet	48,000
70	Markedstiltak, <i>kan overføres</i>	410,500
71	Tilskudd ved produksjonssvikt, <i>overslagsbevilgning</i>	104,400
73.11	Pristilskudd ull	117,740
73.13	Pristilskudd melk	1 532,928
73.15	Pristilskudd kjøtt	1 758,024
73.16	Distriktstilskudd egg	5,400
73.17	Pristilskudd grønt	361,052
73	Pristilskudd, <i>overslagsbevilgning</i>	5 903,894
74.11	Driftstilskudd, melk og kjøtt	2 925,113
74.14	Tilskudd husdyr	4 958,073
74.16	Beitetilskudd	2 336,207
74.17	Areal- og kulturlandskapstilskudd	6 072,052
74.19	Tilskudd til regionale miljøprogram	1 106,100
74.20	Tilskudd til økologisk jordbruk	168,778
74	Direkte tilskudd, <i>kan overføres</i>	17 566,323
77.11	Tilskudd til dyreavl med mer	147,496
77.12	Tilskudd til frøavl	35,560
77.13	Tilskudd til rådgivning	118,000
77.15	Tilskudd til kvalitets- og salgsfremmende tiltak	69,635
77.17	Tilskudd til fellesanlegg for frukt	26,700
77	Utviklingstiltak, <i>kan overføres</i>	397,391
78.11	Tilskudd til avløsning	1 594,966
78.12	Tilskudd til avløsning ved sykdom m.m.	186,049
78.14	Tilskudd til sykepengeordningen	40,900
78.15	Tilskudd til landbruksvikarordningen	79,092
78.16	Tilskudd til tidlignpensjonsordningen	64,000
78	Velferdsordninger, <i>kan overføres</i>	1 965,007
Sum kapittel 1150		28 925,568
Sum kapittel 4150		0,050

De enkelte ordningene over Landbrukets Utviklingsfond (LUF, post 50) for 2025 er vist i tabellen under, slik de er vist i Prop. 149 S (2024-2025), tabell 7.2, side 91. Kolonnen «Ekstra 2025» viser til bruk av ledige midler til ordninger over LUF i jordbruksoppgjøret 2025.

Tabell 5b. Ordningene under jordbruksavtalens post 50, Landbrukets utviklingsfond. Mill. kr.

	2025	Ekstra 2025
Bedriftsrettede midler til investering og utvikling	1 272,5	
Tilskudd til melkesetre		
Nasjonale tilretteleggingsmidler	16,0	
Det store norske Grøntløftet	5,0	
Regionale tilretteleggingsmidler	61,0	
Områderettet innsats		
Bærekraftig matproduksjon i nord	25,0	
Fjellandbruket	3,0	
Rekruttering og kompetanse i landbruket		
Pilotprosjekt videreutvikling av landbruksutdanning	2,0	
Nasjonal modell for voksenagronom	17,0	
Regionale kompetansenettverk for lokalmat	15,0	
Forskning og utvikling ¹	91,5	
PRESIS – Presisjonsjordbruk i praksis	4,0	
Stiftelsen Norsk Mat	78,0	0,5
Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftsbasert vekst og verdiskaping	77,0	
Bondens marked og Norsk Gardsost	3,0	
Verdiskapingsprogrammet for fornybar energi og teknologiutvikling i landbruket	237,0	
Skogbruk	275,0	
Oppfølging av handlingsplan mot villsvin	2,5	
Midler til konfliktforebyggende tiltak jordbruk/reindrift	1,5	
Spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL)	220,0	
Drenering	148,0	67,0
MetanHUB	10,0	4,0
Klimasmart landbruk	12,0	12,0
Tilskudd til tiltak i beiteområder	32,0	
Handlingsplan for plantevernmidler	15,0	
Klima- og miljøprogram	40,0	
Biogass	23,0	
Verdensarvområdene og Utvalgte kulturlandskap ²	25,0	
Landbrukets Økoløft		
Utviklingstiltak innen økologisk landbruk	15,0	
Infrastruktur planteforedling		18,0
SUM tilskuddsramme	2 726,0	101,5

g) Hva er den beregnede inntektsforskjellen med sammenligningsgruppen dersom det bare tas utgangspunkt i gårdbrukere som har fra 80% eller mer av inntekten sin fra jordbruk?

Spørsmålet kan ikke besvares fordi det ikke finnes løpende data på foretaksnivå med et inntektsbegrep som kan sammenlignes med lønn, slik forutsetningene for slik sammenligning er lagt fra Stortinget. Det foreligger heller ikke årlige arbeidsforbruksregistreringer, jf. svar på samme spørsmål i brev av 5. juni 2025.

Som det framgår av tabell 3 under spørsmål c) hadde alle brukere i enkeltpersonforetak en gjennomsnittlig netto næringsinntekt fra jordbruk på 295 700 kroner. Brukere som hadde mer enn 80 prosent av inntekten sin fra jordbruk, hadde en gjennomsnittlig næringsinntekt på 894 600 kroner. Brukere som har over 80 prosent av inntekten sin fra jordbruk vil være vesentlig større enn gjennomsnittet, og denne inntekten er ikke relatert til arbeidsomfang (er ikke målt per årsverk). Videre er heller ikke næringsgjeld trukket fra, og inntektsbegrepet er ikke på noen måte sammenlignbart med lønnsinntekt.

h) Ber om prosentandelen beite fra hhv. innmark og utmark utgjør i kosten til norske husdyr i et normalår.

I henhold til tall fra Budsjettnemda for jordbruket (BFJ) utgjør beite på innmark ca. 9 pst. av førtilgangen til norske husdyr. Utmarksbeite utgjør 6 pst., til sammen 15 pst.

Trekkes kraftfôr til svin og fjørfe ut av beregningen vil beite på innmark utgjøre ca. 11 pst. av førtilgangen til drøvtyggerne og utmark ca. 7 pst., til sammen 18 pst.

i) Viser til tabell 1.12 i sluttprotokollen. Ber om en oversikt over hvordan de samlede overføringene fordeler seg i prosent fordelt på hhv. kjøtt og melkeproduksjon (både direkte og indirekte gjennom tilskudd til korn til fôr), frukt- grønt- og kornproduksjon og andre tiltak.

Å fordele budsjettstøtten i den nye jordbruksavtalen på produksjoner er såpass tidkrevende at det ikke har vært mulig å gjøre innenfor tidsfristen. Tabell 6 gir et anslag på fordeling av budsjettet for 2026. I denne fordelingen er om lag 3 milliarder kroner ikke fordelt, fordi det gir liten mening å søke å fordele disse midlene på produksjoner, siden en del ordninger har andre formål enn å gi inntektsstøtte. For en avtale på 30 milliarder kroner skal det mye til at fordelingen endres nevneverdig på ett år. I årets avtale er både korn og grønt, samt sau og ammeku prioritert.

Tabell 6. Fordeling av budsjettstøtten over jordbruksavtalen på produksjoner. Mill. kroner.

	Nivå 2026	Andel budsjett
Melk	11 302	38,1 %
Kjøtt og egg	9 931	33,5 %
Korn	4 080	13,8 %
Grønt	1 122	3,8 %
Ikke fordelt	3 239	10,9 %
	29 674	100,0 %

j) Hva er årlig prosentvis lønnsvekst i Norge og årlig prosentvis inntektsvekst for bøndene? Ber om en tabell for årene 2021-2026.

Tabell 7 viser årlig prosentvis lønnsvekst for alle grupper av arbeidstakere iflg. SSB/Norges Bank og prosentvis vekst i jordbrukets sammenligningsinntekt basert på Totalkalkylen for jordbruket, beregnet av Budsjettnemnda for jordbruket i april 2026.

Tabell 7. Årlig prosentvis årslønnsvekst og årlig prosentvis inntektsvekst for jordbruket.

	2021	2022	2023	2024	2025	2026*
Lønsmottakere ¹⁾	3,5 %	4,3 %	5,2 %	5,6 %	4,9 %	4,5 %
Jordbrukets sammenligningsinntekt ²⁾	0,3 %	23,4 %	-16,6 %	33,8 %	22,9 %	6,9 %

1) SSB, konjunkturtendensene tom. 2025, Norges banks anslag for 2026.

2) Iflg. Budsjettnemndas Totalkalkyle beregnet i april 2026.

k) Ber om en sammenstilling i tabellform av hhv. samlet økonomisk ramme i frontfaget og den prosentvise økningen i rammen i jordbruksavtalene for årene 2021-2026?

Det er flere vesentlige forskjeller på lønnsoppgjør og jordbruksoppgjørene. Tabell 8 viser frontfagsrammen, som avviker lite fra resultatet for industrien i NHO-området, iflg. *Det tekniske beregningsutvalget for inntektsoppgjørene*. Jordbruksoppgjørene legger rammer for næringsdrivende ett år fram i tid. Dvs. at når frontfagsrammen i år var på 4,4 prosent, så gjaldt det endring fra 2025 til 2026. Jordbruksoppgjøret i år handlet i hovedsak om inntektsmuligheter for 2027. Avviket mellom det som det legges til rette for i oppgjøret og resultatet vil være vesentlig større for jordbruket. Jordbruksoppgjøret legger rammer, basert på usikre prognoser, langt fram i tid, og resultatet avhenge av en rekke forhold som ikke besluttes i oppgjørene, herunder makroøkonomisk utvikling, produktivitets- og kostnadsutvikling, markedsbalansen, værforhold og en rekke beslutninger hos bøndene selv.

For jordbruket viser tabell 8 de prosentvise endringene som det ble søkt å legge til rette for året før, dvs. at tallet for 2026 gjelder hva det ble lagt til rette for i oppgjøret i 2025 osv. Forhandlingsmåten, og tallgrunnlaget for jordbruksoppgjørene, er også endret vesentlig i perioden, som følge av overgangen til nivåsammenligning basert på *Totalkalkylen for aktive jordbruksbedrifter*. For alle år viser tallene for jordbruksoppgjørene endring for kommende år sammenlignet med inneværende år, *før oppgjør*. I tillegg til å legge rammer for kommende år, påvirker også alle jordbruksoppgjør inneværende år, pga. endring i målpriser fra 1. juli.

Regnskapsmessig resultat mhp. inntektsutvikling fra år til år, basert på årets totalregnskap, er vist i svaret på spørsmål j).

Tabell 8. Økonomisk ramme i frontfaget og inntektsvekst det ble lagt til rette for i jordbruksoppgjøret for samme år. Endring fra året før.

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Frontfagsrammen ¹⁾	2,7 %	3,7 %	5,2 %	5,2 %	4,4 %	4,4 %
Jordbruksoppgjørene for samme år, sammenlignet med året før, før oppgjør ²⁾		12,7 %	5,9 %	22,8 %	16,4 %	3,6 %

1) Jf. tabell 1.2 i TBUs rapport «Etter inntektsoppgjørene 2025».

2) Oppgjøret i 2020 (for 2021) ble gjennomført uten grunnlagsmateriale pga. pandemien. For 2022 ble det i realiteten forhandlet både i 2021 og i det ekstraordinære oppgjøret i 2022.

Med hilsen

Nils Kristen Sandtrøen

DET KONGELIGE
LANDBRUKS- OG MATDEPARTEMENT

Statsråden

Stortinget
Postboks 1700 Sentrum
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

26/1132-

10. juni 2026

Rettebrev - Prop 98 S (2025-2026)

Jeg viser til Prop 98 S (2025-2026) Endringer i statsbudsjettet 2026, under Landbruks- og matdepartementet (Jordbruksoppgjøret 2025).

Jeg vil med dette meddele Stortinget at det må gjøres endringer i «*Forslag til vedtak om endringer i statsbudsjettet 2026.*», Prop 98 S, side 125. Behovet for endring skyldes at regjeringens forslag til endring i Kap. 1150, post 21 som ble lagt fram i revidert nasjonalbudsjett ikke er fanget opp i proposisjonen om jordbruksoppgjøret slik den burde vært.

Opprinnelig forslag til vedtak:

- Spesielle driftsutgifter, *kan overføres*, reduseres med 11 415 000 fra kr. 39 200 000 til kr. 27 785 000

Regjeringen har i RNB foreslått at post 21 økes med kr. 5 000 000. Det medfører at *fra og til*-beløpet må justeres tilsvarende.

Justert forslag til vedtak:

- Spesielle driftsutgifter, *kan overføres*, reduseres med 11 415 000 fra kr. **44 200 000 til kr. 32 785 000**

Ved en inkurie har også tabell 8.4 i Prop. 98 S (2025-2026) i proposisjonen noen feil. Dette har ingen betydning for Stortingets behandling av saken, men tabellen viser detaljer i omdisponeringer og endringer i 2026, som jeg ønsker skal være fullstendig framstilt. Ny tabell 8.4, som erstatter den gamle er gjengitt under:

Kapittel 1150

Post	Benevning	Budsjett 2026 ¹	Prognose - budsjett 2026	Disponert av ledige midler i 2026	Justert budsjett 2026	Disponert av overførte midler i 2026
21	Spesielle driftsutgifter (<i>kan overføres</i>)	39,200	3,522	-	42,722	-14,937
50	Fondsavsetninger LUF	2 640,253	-	12,075	2 652,328	0,000
70.11	Tilskudd markedstiltak grøntsektoren	44,900	-		44,900	-
70.12	Tilskudd til råvareprisutjevningsordningen	217,650	62,350		280,000	-6,549
70.13	Tilskudd til avrensordningen poteter	55,000	-		55,000	-0,573
70	Markedstiltak, <i>kan overføres</i>	317,550	62,350		379,900	-7,122
71	Tilskudd ved produksjonssvikt (<i>overslagsbevilgning</i>)	104,400	-	18,200	122,600	-32,705
73.11	Pristilskudd ull	114,000			114,000	-3,196
73.13	Pristilskudd melk	1 640,986			1 640,986	-1,487
73.15	Pristilskudd kjøtt	1 872,232			1 872,232	-2,811
73.16	Distriktstilskudd egg	6,799			6,799	-0,056
73.17	Pristilskudd grøntsektoren	401,400			401,400	-1,143
73.18	Frakttilskudd	580,700			580,700	31,651
73.19	Pristilskudd korn	1 985,186		49,013	2 034,199	-86,275
73	Pristilskudd (<i>overslagsbevilgning</i>)	6 601,303		49,013	6 650,316	-63,316
74.11	Driftstilskudd melk og kjøtt	2 926,500	-19,500		2 907,000	-3,886
74.14	Tilskudd husdyr	5 033,945	-26,445		5 007,500	-5,079
74.16	Beitetilskudd	2 464,200	1,300		2 465,500	-1,131
74.17	Areal- og kulturlandskapstilskudd	6 147,100	-6,100		6 141,000	-2,629
74.19	Tilskudd til regionale miljøprogram	1 146,100	-		1 146,100	-6,536
74.20	Tilskudd til økologisk jordbruk	168,600	-2,600		166,000	-0,934
74	Direkte tilskudd, <i>kan overføres</i>	17 886,445	-53,345		17 833,100	-20,196
77.11	Tilskudd til dyreavl m.m.	157,796	-1,377	-	156,419	-0,238
77.12	Tilskudd til planteavl m.m.	42,060	-8,360		33,700	-17,860
77.13	Tilskudd til rådgivning	151,000	-7,240		143,760	-
77.15	Tilskudd til kvalitetstiltak	75,235	-0,725		74,510	-1,110
77.17	Tilskudd til fellesanlegg frukt	26,700	-		26,700	-
77	Utviklingstiltak, <i>kan overføres</i>	452,791	-17,702	-	435,089	-19,208
78.11	Tilskudd til avløsning	1 634,800	1,200		1 636,000	-4,969
78.12	Tilskudd til avløsning ved sykdom m.m.	220,149	29,851		250,000	-26,299
78.14	Tilskudd til sykepengeordningen	44,700	-10,578		34,122	-
78.15	Tilskudd til landbruksvikarordningen	79,092	-		79,092	-0,068
78.16	Tilskudd til tidligpensjonsordning	63,000	-0,500		62,500	-1,287
78	Velferdsordninger, <i>kan overføres</i>	2 041,741	19,973	-	2 061,714	-32,623
SUM	KAP. 1150 1)	30 083,683	14,798	79,288	30 177,769	-94,085

1) Saldert budsjett

Med hilsen

Nils Kristen Sandtrøen

Nils Kristen Sandtrøen

